AZTAG
JOURNAL ARMÉNIEN
B. P. 587
BEYROUTH, Liban

Directeur-Propriétaire
HAIG BARIAN

ԳԻՆԸ
ՕՐԻՐԻԱ տար. 425, Վեցամսեայ 225 Ս.Դ.
ԱՐՏԱՀՄ. տրկ. 6. Վեցամսեայ 4 տոլար
Տնօրէն-Խմբագիր՝ ՀԱՅԿ ՊԱԼԵԱՆ

ԱԶԳԱՏԱԿ

ԵՐԿՕՐԵԱՅ ՀԱՅԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ازتاك
جريدة سياسية ادبية اقتصادية حرة

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 17 1931
ԶԵՌՔԷ ՀԱՍԸ 3.50 Ս.Դ.

Ե. ՏԱՐԻ | Ամէն առաքում պէտք է բնել թերթիս տնօրէնին հասցէին | ԿԷ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ | Չհրատարակուած ձեռագիրներ ետ չեն վերադարձուիր | Թիւ 63 (508)

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԼԱՀԷՅԻ ՎՃԻՌԸ

Ընթերցողներու ծանօթ է քաղաքական այն կարևոր դէպքը, որ անցած Մարտ ամսին, ուժգնի մը պէս պայթեցաւ և իրարանցման մատնեց Եւրոպական տէրութիւնները։

Անշուշտ կնճռոտ հարցն էր այդ, որ Ֆրանսայի գլխաւորութեամբ ոտքի հանեց Եւրոպական տէրութիւնները և Անգլիոյ առաջարկով վէճը փոխանցուեցաւ Լահէյի Ատեանին։

Վերյիշենք դէպքը։

Գերմանիոյ և Աւստրիոյ միջև գաղտնի մաքսային դաշնագրութիւն մը կնքուած էր։ Համաձայն Սէն-Ժերմէնի դաշնագրին 8րդ յօդուածին և 1922 Հոկտ. 4ին Ժընևի մէջ ստորագրուած թիւ 3 փրոթոքոլին, Գերմանիոյ և Աւստրիոյ միջև կնքուած այս դաշնագիրը անթոյլատրելի է և հակաօրինական։ Իրականին մէջ Սէն-Ժերմէնի համաձայնագիրը Աւստրիոյ տրուած տնտեսական ազատութիւնը չէր սահմանափակեր բայց կարգ մը պարտագրութիւններ կը դնէր անոր վրայ։ Իսկ Ժընևի փրոթոքոլը, 1922ին, Աւստրիոյ կողմէ ստորագրուած և իր տնտեսական անկումը փրկող երաշխաւորագիր մըն է, որով ան դաշնակից տէրութեանց կողմէ իրեն մատուցուած ծառայութեան նակից տէրութեանց կողմէ իրեն մատուցուած ծառայութեան փոխան, Անգլիոյ, Ֆրանսայի և Իտալիոյ հանդէպ կարգ մը տնտեսական սահմանափակումներ կը սահմանէր։

Հակառակ իր ստանձնած երաշխաւորութեանց, Աւստրիոյ անցեալ տարի առած քայլը, անմիջապէս նկատուեցաւ և ամենէն առաջ Ֆրանսայի զրգռութիւնը արթնցուց։ Միակ լուծումը Ազգ. Դաշնակցութիւնը կրնար տալ, որուած բլլալով որ ան է պատասխանատուն միջազգային փրոթոքոլներու գործադրութեան։

Եւ այդպէս ալ եղաւ։ Ազգ. Դաշնակցութիւնը օրակարգի նիւթ ըրաւ այս կնճռոտ հարցը և յղեց Լահէյի ատեանին՝ ճշդելու համար թէ՝ գոյացած համաձայնութիւնը Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ միջև, Սէն-Ժերմէի և Ժընևի դաշնագիրներու սրամտգրութեանց համաձայն է թէ ոչ։

Լահէյի Ատեանը, իր վերջին նիստին քննութեան առած է այս հարցը և 7ի դէմ 8 ձայնով եկած է այն եզրակացութեան որ այդ վարչաձևը չի հաշտուիր Ժընևի փրոթոքոլին հետ, թէպէտ Լահէյի վճիռէն քանի մը օր առաջ Գերմանիոյ և Աւստրիա արդէն յայտարարած էին որ իրենք հրաժարած են այդ ձեռնարկէն և չպիտի իրագործեն իրենց համաձայնութիւնը։

Ինչպէս ըսինք 1922ին Ժընևի մէջ կնքուած փրոթոքոլին առիթ տուող պատճառը եղած էր Աւստրիոյ ենթարկուած տնտեսական սոսկալի տագնապը։ Նման տկարութեան և տագնապի մը հետևանք էր նաև մեծ պատերազմէն վերջ, Սէն-Ժերմէնի դաշնագիրը ստորագրելը։ Ճիշդ միևնոյն պատճառները չէին Աւստրիան այս անգամ Գերմանիոյ հետ կապելու ձգտող մաքսային համաձայնութիւնը։ Խնդիրը տնտեսական բնոյթ ունենալէ բոլորովին տարբեր կը տեսնուէր և կ'ենթադրուէր որ այդ տնտեսական արտաքին ունեցող համաձայնութեան եւ թագնուած են քաղաքական նպատակներ։ Եւ այդ աւելի ուժեղ պատճառ մըն էր որ Եւրոպական տէրութիւններ սթափէին և խստացնէին իրենց հակադրութիւնները։

Գերմանիա և Աւստրիական այս մերձեցումը, աւելի ճիշդը գաղտնի համաձայնութիւնը ամենէն առաջ ուղղուած էր Ֆրանսայի դէմ։ Նախ, եթէ Նոյն իսկ անկեղծ բլլար այդ համաձայնութիւնը և լոկ տնտեսական հիմունքներ և պատճառներ ունենար, դարձեալ չպիտի վաւերացուեր տէրութեանց կողմէ, որովհետև Աւստրիա այդ կերպով պիտի կորսնցնէր իր տնտեսական ազատութիւնը և Գերմանիոյ ձեռքը խաղալիկ մը պիտի բլլար։ Իսկ Գերմանիոյ զօրացումը արգելք պիտի բլլար համաշխարհային խաղաղութեան։

Հետևաբար ամենէն առաջ Ֆրանսան էր որ բուռն պահանջ դրաւ և պահանջեց Սէն-Ժերմէնի և Ժընևի դաշնագիրներուն գործադրութիւնը։ Առանց այդ դաշնագիրներու ալ Ֆրանսա կարող էր արգիլել կամ չուրը ձգել այդ ծրագիրը։ Օրէ օր աճող տնտեսական տագնապը Ֆրանսան անհամեմատօրէն կը զօրացնէ։ Գերմանիան իր ներկայ տնտեսական անելէն ազատելու համար Միացեալ Նահանգներու նախագահին ջանքերը, որոնց այնքան ուժ տուաւ Անգլիա, տպարդիւն Ֆրանսան, տկարացուցին նաև Անգլիան։

Այսօր, տնտեսապէս և քաղաքականապէս Եւրոպայի տիք թաթօրն է Ֆրանսան և իր պատմութեան ամենազօրաւոր շրջանի փառքին ու ազդեցութեան հաւասար հեղինակութիւն կը վայելէ։ Ամէն տեսակ ռազմական պատրաստութիւններով այսօրուան Ֆրանսան անգերազանցելի է։ Լահէյի ատեանը նմն որոշումով մեծ դժուարութիւնէ մը ազատեց միջազգային կացութիւնը, որովհետև Ֆրանսան կարող էր իր կամքը պարտադրել առանց այդ որոշման ալ։ Ի նպաստ Գերմանիոյ և Աւստրիոյ տրուած որոշում մը պիտի ստիպէր Ֆրանսան տարբեր միջոցներու դիմելու, որովհետև ինչպէս ըսինք, Գերմանիոյ և Աւստրիոյ միջև գոյացած մաքսային համաձայնութիւնը շատ հեռու էր տնտեսական ծրագիր մը բլլալէ։

Շատ ուշագրաւ է նաև գիտնալ պատկերը Լահէյի Ատեանին, որուն անդամները 7ի դէմ 8ով ի նպաստ Ֆրանսայի որոշեցին իրենց վճիռները։ 7 հակառակ քուէարկող անդամներն են Անգլիոյ, Ճապոնի և Հարաւային Ամերիկաներու տէրութեանց ներկայացուցիչները։ Ի նպաստ քուէարկած են Ֆրանսական ներկայացուցիչները և Հիւսիսային Ամերիկայի և Լեհաստանի պատուիրակները։

Ֆրանսան մեծ յոգնանակ մը շահեցաւ Լահէյի Ատեանին վճիռով։ Գերմանիան այժմ պատրաստ է ենթարկուիլ և արդէն առանց սպասելու այդ վճիռը, Բուրթիուս և Շէօպէր յայտարարեցին թէ՝ կը հրաժարին Անշլուսէն։

Ի՞ՆՉ ՎԻՃԱԿԻ ՄԷՋ Է ՆԵՐԿԱՅԻՍ ԻԳԴԻՐԸ

Իգդիրի Ներկայ վիճակին մասին, իրազեկ ակնաձեռնէ մը հետեւեալ տեղեկութիւնները քաղած է «Յուսաբեր»ի թղթակից Մ.Եան.

Արտաքին տեսք.— *Իգդիրն Օրգովի կողմից աւերակ է մինչև հայոց եկեղեցին. դրանից դէնը տները և խանութները չէն են, նմանապէս Իգդիրի չուկան։ Տների մի մասը տաճիկ կառավարութեան կողմից վաճառուած է տեղացի եւ եկուոր թաթարներին ու լեռնցիներին (լազեր և չէչէններ), իսկ կարևոր չէնքերում կառավարական հիմարկներն են զետեղուած։ Զօրանոցները աւերուորուած են գրօսավայրի մօտ գտնուած չէնքերում։ գաւառական վարչութիւնը գտնուում է նախկին հայտարար դատարանի չէնքում, իսկ զինուորական հիւանդանոցը դէպի Ալիզան տանող ճանապարհի քարաչէն մեծ չէնքում։ Իգդիրի նախկին հայկական գպրոցի չէնքը դարձել է համբարակային վարչութիւն։ նախկին քաղաքային գպրոցը ներկայումս գործ է ածւում իբր տաճկական տարրական գպրոց, ուր այբուբենը լատինական է։ Իգդիրում շինարարական ո՛չ մի աշխատանք տեղի չէ ունեցել։ փողոցները աւելի վատ վիճակում են, քան առաջ էր, մաքրութիւնը բացակայում է, հիգիենական լուսաւորութիւն չկայ, քաղաքը խաւար է գիշերները և տխուր, ո՛չ ոք ոնից գուրս չէ գալիս, միայն զինուորական պահակներն են գիշերները երթևեռ սուլում մէկ-մէկու...*

Ներքին կեանքը եւ աւազակութիւնները.— *Տիրում է բացարձակապէս ալան-թալան։ կան յատուկ աւազակախմբեր, գլխաւորապէս բաղկացած լոքիներից, մեծ մասամբ եկուոր լազեր։ դրանք կատարում են սպանութիւններ և գողութիւններ, ամէն մէկն աշխատում է ինքը նախայարձակ լինել, որպէսզի ոչնչացնէ հակառակորդին։ Սպանութիւններն յաճախ այնքան էժան են դնահատւում, որ սպանողը սակարկելով կարողանում է խնդիրը փակել տալ 50—200 ռուբլիով։ Կառավարութիւնը սոսկալի չափերի է հասնում. մեծից սկսած մինչև բոլորին պաշտօնեան, ամէն մէկը իր չափով, պարտք են համարում յետ չմնալ, կաշառք ուտել, այն էլ առանց թագցնելու, բացարձակ կերպով...*

Ներգաղթ Կովկասից եւ Նիւթերի տեղափոխութիւնը դէպի Երէրի խորքերը.— *Բոլոր եկուոր ժամեգականները սիրով են ընդունւում թուրք կառավարութեան կողմից և տեղաւորւում են անմիջապէս գատարկ հայկական տներում, քաղաքում և գիւղերում։ Լազերին և չէչէններին կառավարութիւնը բրնակեցնում է Դաշքասանի չրջանում։ Դաշքասանը ռազմական նշանակութիւն ունեցող գիւղ է, թաղած Արարատի լանջին։ Հայոց տները վաճառուել են ութ տարով անիտիր։ ութ տարուայ ընթացքում գնողները պարտաւորւում են վճարել մաս-մաս, կան այնպիսի արժէքաւոր տներ, որոնք ծախուել են չնչին գներով։ օրինակ քաղաքային կլիսքի դիմաց, գտնուած երկու մեծ իջեւանները ծախուել են 50ական ռուբլիով։ Ականատես անցորդը չկարողացաւ բացատրել, թէ ինչու տները և գոյքերը վաճառւում են ութ տարով...*

Իգդիրի գեղեցիկ և մրգաշատ այգիների հետն անգամ չի մնացել. դրանց տեղը այժմ բամպակ է ցանւում։

Մեր վաստակաւոր գրող Ատամոնեանի ծննդավայր ծառաստան Իգդիրն այժմ Սահարա անապատն է յիշեցնում եթէ հաշուի չառնենք փոքրիկ ոլասիրը, քաղաքի զրօսավայրը, ուր և ապրում է գաւառապետը։ Նախկին ռուսական եկեղեցին որ գտնւում է նոյն ճեմելիքում այժմ վերածւած է ժղկիթի...

Իգդիրի տաճիկները տեղա փոխում են անվերջ այն ամէնը ինչ որ հնարաւոր է տանել դէպի երկրի խորքերը, — կոտուրների թիթեղները, լաւ դռներն ու պատուհանները, ապակիներն և այլն։ Թէ ինչու են այդպէս վարւում — մերնում է տակաւին անհասկանալի։

Պէտք է ենթադրել, որ տաճիկներն էլ իրենց վիճակը կայուն չեն համարում, չատ յոյս չեն դնում ռուսների վրայ, իսկ քրդերի եւ հայերի հարևանութիւնն ու ըմբոստութիւնները էլ պակաս մտահոգութիւն չեն ներկայացնում...

Խաղաղ ժամանակ, նախ քան քրտական ապստամբութիւնը, Իգդիրում տաճիկները պահում էին 5.000ի չափ զօրք, իսկ այնուհետև սկսեցին աւելացնել. անցեալ տարի զօրքերի թիւը Իգդիր—Բայազէտ—Դարաքիլսա, ըստ տաճկական աղբիւրների, հասնում էր 80.000ի, որից 15.000 միայն Իգդիրումն էր։ Եւ ականատեսը պատմում է, որ այդ 15.000նոց բանակը մի գիշերում է կծիկը դրել մինչեւ կողպ, այն էլ քրտական մի համեստ գրոհից յետոյ։

Քրդերն անցեալ տարի Իգդիր մտան գիշերով, նախ 200 հեծեալներ, ապա այից ու ձախից հազարներով թափուելի քաղաքը և թալանեցին զօրքի թողած գոյքերն ու ռազմամթերքները։ Տեղական ժանդեգականներին քրդերը ձեռք չընտուին, իսկ եկուոր լազերից եւ չէչէններից չատերը փախել էին տաճկական զօրքերի հետ միասին։

Նոյն իրաղեկ անցորդը պատմում է, որ Մուսթաֆա Քէմալին ժողովրդական զանգուածները խիստ ատում են, սակայն ո՛չ ոք չի կարողանում ազատ արտայայտուել, որովհետև լրտեսական խիստ ցանցով է պատած երկիրը։ Տաճկական Զեկան նոյնպէս աչալուրջ է և յաճախ նոյն իսկ ինքն է առիթներ ստեղծում ազատ արտայայտուելու, որի հետևանքն ա՛յն է լինում, որ միամիտները թակարդ են ընկնում...

Թէպէտ ասում են, թէ Թուրքիայում թուրք կանանց երեսը բաց է, սակայն անցորդը Սուրմալուի գաւառում և մասնաւորապէս Իգդիրում թաթար կանանց երեսը ծածկուած է տեսել, բացատրութեամբ զինուորականների կանանց, որոնք ազգով տաճիկ են...

Առանձնապէս հետաքրքրական է անցորդի տուած տեղեկութիւնը ազգրէյշնական գործիչ Սուլթանի եկ Սուլթանովի մասին, որ Գարսան էր անցել անցեալ տարի Ֆիւզի փաչայի հրամանով։ Նախքան պրոպագանդ ուզէր Ատրպատականում Տաճկաստանին կցելու նախիճևանը և պարսկական Ատրպատականը, պարսկական Մուղանի հետ միասին։ Վաղուց գիտենք, որ համաթուրանական այդ ծրագիրը կազմում է թուրք ազգայնականների քաղաքական երազը...

Հետագայում Սուլթանովը ձերբակալուեց Թաւրիզում, ապա եւ վտարուեց Իրանի սահմաններից...

ՄԱՏԱՂԸ ՀԱՅՈՑ ՄԷՋ

Ննջեցելոց յիշատակին կամ ոգեկոչման մեղաց թողութեան համար, մեռելներէն զատ, հաւատացեալք կը նուիրէին նաև կայի և հնձանի արդիւնք, միտ լուագոյնը սակայն, իբր առային բերք, «երախայրիք» կամ «նախան»։ Ցունական, Հայկական և Հռովմէական դիցաբանութիւններէ մնացած սովորութիւն մը, որ մինչև այսօր կը շարունակուի մեր մէջ։ Հայեր, իբր առաւելապէս երկրագործ ժողովուրդ, իրենց կալէն, հնձանէն և ձէթէն Աստուծոյ նուէր կը մատուցանեն։ Ցորենի տեղ այժմ ալիւրը անցած է, նախ աղքատաց նուիրուելու համար եկեղեցւոյ միջոցաւ և երկրորդ նշխարի և մասի պատարատութեան համար։ Մինչեւ վերջերս, հայաշատ քաղաքներու մէջ տեսած եմ ալիւրի ընդարձակ անտուկներ, քահանայից խուցերուն մէջ։ ուր մաս կը գործուի։ Բարեպաշտներ, ամէն առթիւ, մանաւանդ կիրակամուտներուն, ալիւր կը բերեն և իրենց ձեռքով կը թափեն արկղին մէջ։ Հնձանի գինին, հայ բարեպաշտ մայրերէն կը նուիրուի Ս. Պատարագի համար որպէս բաժակ։ Իսկ ալիւրէն և գինիէն աւելի յարգի նուէրն է ձէթը, որ հնուց ի վեր կը լուսաւորէ Աստուծոյ Տունը։ 1910ին Պիլէճիկի մէջ տեսայ չա՛տ գեղեցիկ սովորութիւն մը։ քաղաքացիք, չրջակայ հայ գիւղացիներով, չերամի բոժոժին առաջին բերքը եկեղեցւոյ կը նուիրեն, փողոցներու մէջ սիրուն թափորներ կազմելով։ Հաւաքուած բերքը ճանապարհով կը ծախուի կառավարական Մրգանին մէջ և արդիւնքը կը յատկացուի վարժարանին։

Մայոցի մէջ ունինք ցորենի հատիկի օրհնութիւնը։ Փողովրդական լեզուի մէջ «հատ» և «հատիկ» բառերը յատուկ են միայն Տեառնընդառաջի տօնի սոթիւ պատրաստուելիք քառասունքի խաչած ցորենի մատաղին։ Բոլոր հին դիցաբանութեանց մէջ ցորենի նուիրաբերութիւնը ուրիշ բոլոր ընծաներու կարգին գլխաւորն էր և խորհրդաւորը։ հաւանաբար այդ սովորոյթը մինչև նախամարդը հասած բլլալուն։ Մեր մէջ խաչած ցորենի հատիկով ննջեցելոց յիշատակ ընել տալ ծանօթ չէ։ Ցունաց մէջ միայն, մեռելային քառասունքին սոթիւ եկեղեցի հաւաքուած ազաւոր և սգակիցներ դուրս եկած պատերուն չաքարի փոշիով պատրաստուած խաչած ցորենի հատիկ կ'ուտեն։ Իսկապէս համեղաճաշակ անմիս ագապ մը, գօլիվալ անունով ծանօթ։ Բայց խաչած հատիկը կամ ձաւարը յաճախ միասին եփուած կը տեսնենք մատաղի միսին հետ։

Մատաղի օրհնութիւնը ընդարձակօրէն սահմանուած կը գտնենք Շնորհալիի Ընդհանրականին մէջ (էջ 157)։ Ցունաց և Ասորոց կողմէ Հայոց մատաղի սովորութեան դէմ յարուցուած անարգանքն ու հակառակութիւնը ասիթ ընծայեցին Շնորհալիի, որ հրամայէ իր եղբօր Գրիգորիս Կաթողիկոսի գրելու ծանօթ թուղթը։ Զենուելիք զոհը եկեղեցի կը տարուէր օրհնուելու համար և ո՛չ թէ հոն մորթուելու։ Օրհնուելիքը։ Բա՞ մաշոցի, ա՛ղն է միայն, որ կը կերցուի մատաղուելու։ Իսկ տան մէջ եղած օրհնութիւնը սեղանի յատուկ էր միայն։

Մատաղուն մորթելու համար մեր մէջ գտնուած պայմանները զբաղեցնելու համար են Մովսիսական օրենքներ։ Ըստ Տաճեացիի մորթումը պէտք է ըլլայ արու, աշխարհական և հաւատացեալ։ Կիներ, ներքինացեալը, անհաւատը որ է Հրէից այլազգին (Ղեւտ. ԻԲ.). արիւնահեղն ու կարգաւորը չեն կրնար մորթել։ Մորթուելիք անասունը ողջ բլլալու է։ Մորթուած ատեն պէտք է որ անասունին արիւնը, և զոհս զինեանց». զայս կ'ընէ ատոր մահուան սուգին ժամանակ, կրկնելով ապա ամէն տարի «անմոռաց յիշատակաց»։ Գող Վասիլի ժամուան առթիւ մորթուեցան «մատաղ անթիւ» (Ճաշեր և խնճոյք, էջ 354)։ Հոս գլխաւոր մտադրութիւնն է, Հոգեհացի սովորութեամբ, հոգալ, կերակրել բազմաթիւ աղքատներ։ Հոգեհանգստեան առթիւ տրուած հոգեճաշը հեթանոսական հին ազգերու մէջ կը կատարուէր ուղղակի մեռնողին գերեզմանին չուրջը, քանի որ զեռնումը հոն էր որ տեղի կ'ունենար, չիրմին վրայ։ Նոյն իսկ Հրէից մէջ այս սովորութիւնը կար։ — Դուք, հայդ արդարներու գերեզմաններուն վրայ պիտի սփռես, և զայն մեղաւորներուն պիտի չտաս (Տոբիթ, Դ. 18)։ Գոնիայի մեր գրժբախտ առաջնորդութեան ատեն, 1919ին, ցաւով տեսանք որ մերոյինք ննջեցելոց թաղման ատեն, հազիւ թէ չիրիսը զոցուած ու կնքուած հաց կ'ուտէին, մեռնողին հանգստեան համար, ու ժամերով կը մնային զոցուած չիրիմին չուրջը, ուր օղին ալ իր տեղը ունէր գրժբախտաբար։ Տգեղ սովորութիւն մը, զոր երկրորդ աղէտը անհետացուցաւ։ Քրիստոնեայ հայոց հոգեհանգիստը կը կատարուէր եկեղեցւոյ մէջ, քառասունքին կամ տարելիցին։ Հոգեճաշը նախ ժամանակ մը եկեղեցւոյ մէջ կը տրուէր, ապա սովորութիւն դարձաւ վանքերու մէջ ալ, բայց հոն ծագած անպատեհութեանց երեսէն, մանաւանդ որ վանքերու մէջ մասկերութիւնը արգիլուած է, դա՛ռնալ քաղաքի մէջ ընել կանոնագրուեցաւ, և նընդեցեալի տանը մէջ, պայմանաւ որ վանքին ինկած բաժինը զանց չառնուէր։ — Շնորհալի կը հարկադրուի հրամայել որ նախ քահանայից բաժինը տան, մնացածով քաղցածներն ու կարօտները կերակրեն յաւէլ և եթէ աւելնայ տնեցիք իրենց սիրելի և բարեկամներով ուտեն։

ԱՐՏԱՒԱԶԴ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Հալէպ, 8 Սեպտ. 931

(3) (Շար.)

ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ԴԱՐՄԱՆԸ

Վերջերս՝ հարցերուն հարցը դարձաւ համաշխարհային տնտեսական տագնապը իր որբաստօրէ աւելի սուր հանգամանքովը։ Շատ ժամանակ անցաւ այն օրէն երբ արդէն պէտք էր վերջացած ըլլար։ ան մօտաւորապէս երկու երկար տարիներէ ի վեր մեզ հետ է և դեռ կարծես աւելի ու աւելի ուժգին կը փաթի մեզի։

Մամուլը, ամէն երկրի մէջ ընդհանրապէս, ու մասնաւորաբար ոնոր գործազրկութիւնը աւելի բազմալի կ'ընէ ինքզինքը, չարաթը եօթը օր կ'զբաղի այս խնդրով։

Կառավարութիւններ, միս կողմէ, ամէն կարելի միջոցներ հնայել կը խորհին՝ վերջ մը տալու համար տագնապին որ պարագաներու յարմար բերումով կրնայ ապիտալի դառնալ մարդկային ընկերութեան։

Բարեգործական ընկերութիւններ ցաւով կ'զգան իրենց անկարողութիւնը օգնութեան հասնելու անգործներու ու կարօտներու հոն գանգուածներուն։

Ամէն մարդ չուարած վիճակ մը ունի։

Ամէն կառավարութիւն կ'ուզէ նախ իր անդրդծներուն գործ հայթայթել։ Ն խասրութեան խնդիրու հետեւարար «նաւ»ական գարան չկայ ընդհանուր տնտեսական տագնապի մը համար, մանաւանդ այնպիսին որ մենք կ'ապրինք հիմա։

Փոխուած է աշխարհը։

Քաղաքակրթութիւնը ա՛յնքան յառաջ անցած է որ ընդհանուր բարելաւում մը ամէն մարդի մէջ՝ ընդհանուրին ճիգին կը կարօտի։

Կարելի չէ աղքատ դրացիներ ունենալ ու երկար ատեն հարուստ մնալ։ Կարելի չէ անանկացած Գերմանիա մը ստեղծել, ու երեւակայել սնանկանալու վրայ Անգլիա մը, և պնդել որ Ֆրանսա կրնայ շարունակել բարգաւաճ երկար ատեն, առանց զգալու իր կարգին տագնապին ուժգնութիւնը ու դառնութիւնը։

Այլեւս ուզտով ու ձիով ճամբորդութիւն չենք ըներ՝ այլ չոգեկառքով, ինքնաշարժով, օդանաւով չոգենաւով։ Մեզ համար հեռաւորութիւններ չկան։

Ամերիկա թռչելու համար օդանաւով, չոգենաւը նոյն հեռաւորութիւնը կը կարէ կ'անցնի 5 կարճ օրուայ մէջ։ Ու յետոյ ունինք անթելը, «ռատիո»ն...։

Այսպէս թէ այնպէս նոյն նաւակին մէջ ենք բոլորս ալ։ թէեւ բոլորս նոյն կազմուածքը, նոյն լեզուն նոյն պէտքերը չ'ունինք, բայց նաւակին ուղիղ ընթացքը ու անոր դէպի անծանօթ ուղղութեան մը ընթանալը մեծապէս կը հետաքրքրէ բոլոր ազգերն ալ։ Նաւակին մէջ եթէ երկուքը անհանգիստ բլլան, միս բոլորին անհանգստութեան պատճառ կը դառնան։ բնականաբար։ Նորէն, եթէ մէկը նաւակէն չի կարենայ իր օրապահիկը

պահովել, այսինքն եթէ չի կրնար օրական ամենքան ձուկ ծովէն որ իրեն պէտք է ապրելու համար։ Միայն ինքզինքին չի վնասեր այսպիսով՝ այլ միւս բոլորին. անօթի չի կրնար թիավարել ու յետոյ անօթի միւսներուն վրայ բեռ կ'ըլլայ։ Դարմանը. պէտք է ձուկ ընտրել որ նաւակին մարդը կարենայ ձուկը բռնել, ու օրապահիկը ճառել։

Ուրիշ ճար չկա՛յ։

Բայց, ձուկ սեղմե՞լ, այո՛, գժուար հարց է քիչ մը. դեռևս այնքան դիւրին օրքան դժուար է 25 միլիոններու հանող գործազուրկներու գործ հայթայթել։

Մի՞թէ՝ դարմա՛ն. անո՛ղ ճղեք. կա՛յ։

Հասարակային և կամ կառավարական չինութիւններ— հակայ բաներ թուել կուզենք կառուցանելով ու կառավարութեանց քիչ յոյս անդին պաղ տաք օրերու համար պահեստի գրուած գրամները ցամքեցնելով կարելի չէ անգործներու խոշոր բանակին մէկ փոքրիկ հատուածը իսկ գործ լուծել։

Ո՛չ, կարելի չէ Անգլիոյ օրինակին հետեւիլ ու անգործներուն կառավարական օգնութիւն ընել՝ որ անոնք ծուլութեան վարժուին մասամբ, ու յետոյ յարմար չէ որ այսպիսով կառավարութիւնը պարտքի տակ մնայ ու ասկէ անկէ գրամ փոխ առնելու աշխատի ու չի յաջողի երբեմն։

Ո՛չ, կարելի չէ՝ որ աշխատողներուն օրավճառները աւելցուին՝ որ անոնք ալ իրենց կարգին աւելի ծախսեն ու այսպիսով ընդհանուր շարժում մը սկսի ու անգործներու գործ հայթայթուի. գործարանատէրները կ'ըսեն թէ դերարտադրութիւն կայ ու օտար չուկաները մեռած են. ու գիներու սասակի մրցակցութիւն կայ՝ որով կարելի չէ օրավճառներու վրայ ոեւէ յաւելում ընել, այլ պէտք է իջեցնել զանոնք։

**

Դարմանը. պարզ, գործնական, ուղիղ, առեղի, սարսափելի. ուշ — թէ — կանուխ մոռցուող զանազանային, մարդկային մարդանմարն է. այն որ մարդկայինցեղը իր ծնունդէն մինչեւ հիմա կը փորձէ, կ'ընէ մերթ ընդ մերթ։

Ցառաջիմութեան անկիւնաքարը էն է ան, կը կարծեն ու կը պնդեն շատեր։ Ֆիզիքական աշխարհի տիրող կանոններէ ան. ու առանց անոր մրցակցութիւն չկայ, ու չկայ այն առոյգ ու տաք արիւնը որ մարդկային ցեղը կը մղէ առաջ դէպի, ո՞վ գիտէ ուր։

Բան մը որ անհրաժեշտ ալ է անխուսափելի ալ։

Դարմանը ՊԱՏԵՐԱԶՄՆ է։

Այսինքն մէկզմէկ ՍՊԱՆՆԵԼՈՒ աշխատանքները որ կրնան ոչ միայն ներկայ 25 միլիոնի հանող գործազուրկներուն գործ հայթայթել այլ եթէ կուզէք, կրնան զբաղեցնել հինգ-վեց անդամ այդպիսի թիւեր։

Գործարանները, այն տեղն կը բանին լիաչոգի. բանուորները լաւ վճարում կ'ստանան ու կ'սկսի այս անգամ ալ ուրիշ տաքնակ մը. գործատէրներու պակաս, սակաւութիւնը։

Մանաւանդ ճակատներու վրայ աշխատանքները խիստ փութով առաջ կը տարուին, ու դեռ երկի անգործութենէ տառապող իրար սպանելու աշխատանքին յծուած զինուորներ «գործին» ժամանակ

ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

ՓՕՐՏԻ ԽՐԱՏՆԵՐԸ

Հէնրի Ֆորտ ինքնաշարժի թագաւորը, երիտասարդներուն կուտայ հետեւեալ խրատները՝ չատ կարեւոր ոեւէ գործի կամ ձեռնարկի մէջ յաջողելու համար.—

Գործի սկսող երիտասարդին առաջին խրատս զոր կ'ուզեմ տալ «Մաքրութիւն» է։ Սորվէ ինքզինքդ և չուրջդ ամէն ինչ «մաքրը պահէ»։ Եթէ զուն կարող ես ընել զայն, հազարներու մէջ մէկ հատ ես։

Ազատը միշտ ապացոյց է նիւթական, տնային և մարմնական ուժի վատնումի և սպառումի։

Երկրորդ պայմանը՝ «հնազանդող կամ խուզարկու ոգի։ Արհնամտութեամբ յառաջ նայէ՝ դէպի ապագան։ Երբ կ'սկսիս կատարել ոեւէ գործ որ նոր է քեզի համար, ինչպէս, մեքենայ մը ուրանալ կամ ճարտարարուեստական ձեռնարկ մը զարգացնել, քննէ ու հակադիր թէ ի՞նչպէս ուրիշ մարդիկ չինած կամ ըրած են զայն. ահա առիթ մը հանգամանալու և ուսումնասիրելու։

Երբ ես պատանի էի, խանութի խանութ կ'երթայի, մեքենագործի խանութ, նաւաշինութեան խանութ, ձեւայն, հմտութիւն ամբարելու համար։

Շատ մը խանութներէ վռնտուեցայ և չատ խանութներէ այ սիրով ընդունուեցայ, այս խանութներն հոն իմ զբաղոս, չարունակեցի հոն իմ զբաղումներս և հոս հոն չրջելով կրցածիս չափ հմտութիւն ստացայ։ Կարեւոր է օգտուիլ ուրիշներու գիտութենէն։ Երբ հարց մը կամ գործ մը ուսումնասիրելով բաւական տեղեկութիւն ձեռք բերած ես, մի՛ սպասեր գտնելու նոր գաղափար մը՝ որ դիւրացնէ գործը սկսէ՛ անյապաղ, գործադրէ ինչ որ արդէն գիտես, ստացած հմտութիւնդ ամենայն կերպով արդիւնաւորէ և այսպէս պիտի ստանաս փորձառութիւն։

Ցաջողութիւնը կը կայանայ «բնելու մէջ», քու կարողութիւնդ «հասկնալուն» և գործը «ուղիղ կատարելուն մէջ»։ Բնաւ մի՛ խորհիր թէ չես կրնար գլուխ հանել սկսած գործդ։ Զկայ երիտասարդ մը կամ չափահաս մարդ մը որ չկրնայ իր խորհածէն աւելին ընել։

Նայէ՛ Էտիսընի — ի՞նչպէս բացկըսաւ իր ասպարէզը. Փորթ Հիւրոնի և Տիթրոյթի միջեւ երթեւեկող թրէնի վրայ լրագիր ծախող տղայ մէր։ Նա զոհ չէր միայն ընելով՝ ճամբորդներու զան գրուած գոյքերու և կարասիներու վակոնին մէկ անկիւնը քիմիական աշխատանոց մը յարդարեց ուր իր պարապոյ ժամերուն մէջ տարբերակական փորձեր կը կատարէր։ Անգամ մը քիմիական նիւթ մը հալեցնելու համար մինչ կը փչէր, կարասիքը բռնկեցաւ, պահապանը դուրս նետեց Էտիսընը, սակայն այդ ձախողութիւնը չը կասեցուց զինքը։ Նա հեռագրական մեքենաթելերու վրայէն մանրալուրեր քաղելով կը տպագրէր լրագիր մը և թերթերը կը ծախէր կառախումբի ճամբորդներուն։

Մէկ բան բացարձակապէս գիտեմ, կ'ըսէ Հէնրի Ֆորտ,— «Ամենօր իր խորհածէն ու կրցածէն աւելի կրնայ ընել։ Անտարակոյս ամենքս ալ սահմանուած կարողութիւններ ունինք, սակայն չենք կրնար գիտնալ անոնց սահմանն ու չափը»։

Երիտասարդին չտնած դրամը ծախսելու մասին՝ Հէնրի Ֆորտ կ'ըսէ, «իմաստութեամբ դրամ ծախսելը գովելի յատկութիւն մ'է։ Դրամը ինքնին ամենանուազ արժէք ունեցող բանն է աշխարհի վրայ։ արժէքաւոր է միայն այն ատենը երբ կը գործածուի ան իրր միջոց ինքնազարգացման համար, և կամ անով գլուխ հանելու արժէքաւոր նպատակ մը կամ ծրագիր մը։ «Նպատակ մը կամ ծրագիր մը։ «Նպատակը» զոր տղոց կը սորվեցնեն, դրամին կուտայ շատ բարձր տեղ մը։ Երիտասարդի մը գործը կամ նպատակը լինելու չէ ասելերին դիզել, հապա գործածել զանոնք պատրաստելու զինքը ստանալու կրթութիւն, գիտութիւն և փորձառութիւն, որոնց պէտք ունի ամէն վարիչ կամ ռահվիրայ։

Տղոց կը սորվեցնեն խնայողութիւն, որպէսզի ծերութեան ատեն աղքատանոց չերթան, բայց տղայ մը որ կը սորվի թէ դրամը ի՞նչպէս ծախսելու է, բնաւ աղքատանոց պիտի չերթայ, խեղճ պիտի չըլլայ։ Ուստի ես կ'ըսեմ տղոց։ ծախսեցէք ձեր դրամը այնպիսի բաներու համար՝ որ երէկի ձեր եղած տեղէն ու դիրքէն աւելի առաջ ու բարձր դնեն ձեզ։

Ուրեմն երիտասա՛րդ բարեկամ ունեցի՛ր ժաքութիւն, հետազօտող խուզարկու ոգի, արթնամտութիւն, ընելու և կրցածէն աւելին ընելու ճանք, անվախութիւն, ու պիտի յաջողիս ձեռնարկիդ մէջ։

հետեւանքները կը կրեն մեծ թիւերով։

Բաղաքներ ու գիւղեր կ'ոչնչանան. տարիներ յետոյ նորէն չինելու համար հայթայթելով ապագայ անգործներու գործ։

Պատերազմը կը տեւէ մինչեւ որ ներկայ տագնապը իր ուժգնութիւնը կը կորսնցնէ բոլորովին ու անոր կը յաջողէ գործի արագ կարգ առաջացնել մը. կեանքը կը սուղնայ. գործող ձեռքերու պակասութիւնը զգալի կը դառնայ։ Անգլիոյ մէջ 5 միլիոն գործաւորի պակասութիւնը զգալի կը դառնայ։ Ամերիկա 10 միլիոն աշխատաւորի անմիջական պէտքը կ'ունենայ։ Գերմանիա 8 միլիոն ձեռքերու։

Ինչպէս միշտ այս անգամ ալ հրապարակը «պատերազմէն» յետոյ հարստացողներով կ'ողողուի։

Միայն վերապրողներ կրնան հաստատել այս բոլորը։ Երա՞նի անոնց... Բայց այժմ հարցնենք. մարդկային ցեղը պիտի նախապատուէ պատերազմը անտեսական տագնապին — որքան ալ սուր ըլլայ վերջինը։

Ասկէ կախուած ունի ապագայ դէպքերու ընթացքը։

ՍԱՐԳԻՍ ՈՒՐՑԱԼԵԱՆ

ԱՒԱԶԱԿԱԽՈՒՄՔԵՐ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԷՔԻ ՍԱՆՃԱԳԻՆ ՄԷՋ

20 ԻՆՔՆԱՇԱՐԺՆԵՐ ԿՈՂՈՊՏՈՒԱԾ

ԵՒ ՊԱՀԱԿԱՆՈՑԻ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐԸ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ

ԳԱԶԱՆԱՅԻՆ ԲԱՐԲԱՐՈՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վերջերս սկսած են բազմանալ աւազակային վայրագ դէպքեր Ալէքսանդրէքի սանճագին մէջ։ Մէկ շաբթուան ընթացքին երեք զինուած աւազակախումբեր Հալէպ-Ալէքսանդրէթ ճամբուն վրայ կողոպտած են բազմաթիւ ինքնաշարժներ և ճամբորդներ և սպանած Ալէքսանդրէթի պահականոցին հրամանատարը։

Ահա մանրամասնութիւնները վերջին քանի մը գազանային դէպքերու, որոնք ցոյց պիտի տան թէ՝ որքան անվախ մարդիկ են աւազակները և երբեք վախ չունին կառավարութենէն։

Անցած երեքշաբթի կէսօրէ վերջ Հալէպէն Ալէքսանդրէթ եկող երկու ինքնաշարժներ, Ջաթալ գիւղի ժամերը հինգ զինուած աւազակներու յարձակման կ'ենթարկուին։ Անոնք վարիչները կը կապեն, անոնց աչքերը կը գոցեն և ուղեւորներուն կողոպտելէ վերջ, անշարժ կապասեն միւնոյն տեղ։ Այդ միջոցին Հալէպէն եկող երկու ինքնաշարժներ, որոնց վարիչներն էին Միհրան և Երուանդ, նմանապէս յարձակման կ'ենթարկուին։ Աւազակները անոնց ալ գրամները կողոպտելէ վերջ կապել են։ Երուանդ, սակայն, աւազակներուն ուղղելով կըսէ. «Կողոպտեցիք մեզ։ ինչ կուզէք այլեւս։ Թողէք որ երթանք։» Հազիւ Երուանդ լրացուցած էր խօսքերը. աւազակներէն մէկը զէնքի կոթով ուժգին հարուած մը կուտայ անոր գլխին և մարած վիճակի մէջ դիտին կը ձգէ զայն։

Այդ միջոցին վարիչներէն մէկը կրցած է քաշել ձեռքերը և ինքնաշարժ նստելով փախչի։ Աւազակները անոր ետեւէն բազմաթիւ գնդակներ արձակած են, սակայն անոնցմէ ոչ մէկը հանդիպած է վարիչին։

Աւազակները՝ վախնալով դէպի լեռ կը փախչին։ Բիչ վերջ կը հասնին ժանտարմաները և հետապնդման կսկսին։

**

Ասկէ երկու օր վերջ. հինգշաբթի երեկոյեան, տեղի կունենայ աւելի զազանային սնիր մը։

Եօթը հոգինոց ուրիշ աւազակախումբ մը, Ալէքսանդրէթի ճամբուն վրայ, Գըզլ Գայաի մօտերը, երկու ինքնաշարժերու վրայ կը յարձակին, որոնցմէ մէկուն մէջ կը գտնուէր Ալէքսանդրէթի ժանդարմայի պահականոցի հրամանատար Ճըպրիլ Օլպաչը։ Աւազակները վարիչներն ու ճամբորդները կողոպտելէ վերջ, հրամանատարը ճամբայէն քիչ մը հեռու տեղ կը տանին և զանազան նախատինքներ և հայոյանքներէ վերջ կը կը. գակատեն։ Խեղճ Ճըպրիլ կուրծքէն քանի մը գնդակներ ուտելով անշունչ գետին կ'իյնայ։

Նոյն ատեն անցնող ուրիշ ինքնաշարժեր ևս կողոպտուեցան, որմէ վերջ աւազակները փախան։

**

Լուր առնուած է որ ուրիշ քանի մը օթօներ ևս կողոպտուած են Ալէքսանդրէթի շրջակաները։ Վերջին երկու շաբթուան ընթացքին 20 կողոպտուած են 20 օթօներ։

Ցարդ յայտնի չեն եղած աւազակներու ինքնութիւնները, սակայն հաստատապէս կ'ըսուի թէ շրջակայ գիւղերու թիւրքերն են հեղինակները այս գազանային արարքներուն։ Յաջորդի մանրամասնութիւնները։

ԱՌԱՆՑ ՄԵԿՆՈՒԹԵԱՆ

Դեր. Շահէ եպս. Դասպարեանի, Գերմանիա երթալու համար Պէյրութէն մեկնումէն քանի մը օր վերջ, Սրբազանը դէս Վիէննա չհասած, 8 Օգոստոս թուականին, Ամերիկայի «Պայքար» օրաթերթի եգիպտոսի թղթակիցը հետեւեալ կերպով կը ներկայացնէ Շահէ եպս.ի ճամբորդութեան պատճառները.—

Յուլիսի 27ին Անթիլիասէն Գահիրէ ժամանեց և Օգոստ. 1ին դէպի Եւրոպա մեկնեցաւ. Անթիլիասի դպրեվանքի տնօրէն՝ Դեր. Շահէ եպս. Դասպարեանը։ Իր հոս անցուցած օրերուն, Ամանայի նախկին Առաջնորդը ընդունեց այցելութիւնը Կիլիկեցի բազմաթիւ ծանօթներու և բարեկամներու, որոնցմէ «մրրկաս» էր դատուած ու մեկնած Ամերիկա, իր ասպարէզին մէջ աւելի հմտութիւն ձեռք բերելու, հետեւելով բարձրագոյն ուսման։

Շահէ Ս.ը դէպի Եւրոպա այս ճամբորդութիւնը կը կատարէր երկու նպատակաւ, որոնց մասին յուսադրաւորութիւններ ինդրեցի Թեմիս Առաջնորդ Դեր. Թորգոմ Ս.էն, հաղորդելու համար «Պայքար»ի ընթերցողներուն։

Այս օրերուս Վիէննայի մէջ կը գտնուին Կիրակնօրեայ վարժարաններու միջազգային համագումարը։ Ինչպէս գիտենք, Կիլիկիոյ թեմին մէջ ընդունուած է և կը գործադրուի Կիրակնօրեայ վարժարաններու դրութիւնը և գ. Լ. Ջէնեան ձեռնհասօրէն կը վարէ այդ գործակալ գործը։ Հաւատարիմին մասնակցելու հրաւէր ստացած էր Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը, որ անա Տէր Շահէ Սրբազանով կ'երթայ իր մասնակցութիւնը տանելու։

ՈՒՍՈՒՑԻՉ և ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀի Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Տեղւոյս ազգ. երկսեռ վարժարանին համար պէտք ունինք Աւագ ուսուցչի մը, որ հայերէն ու Ֆրանսերէնի հմուտ ըլլայ. նոյնպէս ուսուցչուհի մը որ հմուտ ըլլայ հայերէնի։

Թեկնածուներուն կը խնդրուի իմացնել Թաղականութիւնս, համապատասխան վկայականներով։

Թրիբոլիի առժամեայ
Թաղ. Խորհուրդ
(Կնիք)

ԿԱՐԵՒՈՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԻՒՐԻՈՅ ՀՈԳԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԸ

Ազգերու Դաշնակցութեան ժողովին մէջ

Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդը, ամսոյս 4ին, իր ուրբաթ օրուան նիստին մէջ լսեց Եուկոսլաւիոյ արտաքին նախարարին Մարինքովիչի զեկոյցը հոգատարութեանց յանձնախումբի աշխատանքին մասին։ Այս առթիւ, կարծիքներու փոխանակութիւն մը տեղի ունեցաւ օսմանեան կայսրութենէն անջատուած և Ազգերու Դաշնակցութեան հովանիին տակ դրուած երկիրներու ազատագրման, անոնց վերայէն հոգատարութեան վերացման մասին։ Այս հարցը այժմեական կարեւորութեամբ կը ներկայանայ ժողովին, Իրաքի հանդէպ Անգլիոյ բռնած ընթացքով և Ֆրանսայի կողմէ Սիւրիոյ հոգատարութիւնը լքուելու մասին տարածուած լուրերով։

Իտալիոյ ներկայացուցիչը այս առթիւ յայտնեց թէ հոգատարութեան վերացումը նոր պետութեան հնար պէտք է պարտադիր դարձնէ ամենէն նպաստաւորեալ ազգի և բաց դրան սկզբունքներու կիրարկումը։ Նաև, կարդ մը վերապահումներ ըրաւ Իրաքի քարիւղի ընկերութեան հետ կնքուած համաձայնութեան մասին։ Այս վերապահումներէն յայտնի կ'ըլլայ թէ իտալական կառավարութիւնը կ'ուզէր Իրաքէն, Պաղեստինէն, Սիւրիայէն սոսնալ կարդ մը նման առաւելութիւններ եւ շիւրութիւններ քարիւղի ընկերութեան մը համար, որուն մէջ մեծ չահեր ունի։

Պարսկաստանի և Իրլանդայի ներկայացուցիչներն ալ կարդ մը վերապահումներ յայտնեցին։ Գերմանիոյ ներկայացուցիչը Բուրգիուս հաճաձայն գտնուեցաւ Իտալիոյ ներկայացուցիչին առաջարկներուն, որմէ վերջ, Ֆրանսայի կողմէ Պ. Ֆլանտէն յայտնեց թէ իր կառավարութիւնը Սիւրիոյ հոգատարութեան հարցին մէջ պիտի ներշնչուի հոգատարութեանց յանձնախումբի թելադրութիւններէն։

Սիւրիոյ անկախացման մասին այս կարճ ակնարկութենէն յետոյ, Մարինքովիչ ներկայացուց վճռաձութեան քուէի առաջարկ մը հանդէպ հոգատարութեանց յանձնախումբին։ Առաջարկը ընդունուեցաւ։

ԹՐՔԿ. ԱՂՏՈՏ ՍԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

ՔԻՒՐՏԵՐԸ ՔԻՒՐՏԻՆ ԴԷՄ ՀԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Իրաքէն La République Enchaînée թղթակիցը կը գրէ.—

Քէմալական կառավարութիւնը գործադրութեանը ձեռնարկած է ծրագրի մը, որուն նպատակն է «միլիս» կազմել հիւսիսային Քիւրթիստանի ցեղախումբերէն։ «Միլիս»ի կազմութեամբ թիւրք կառավարութիւնը կը ձգտի հիւսիս. Քիւրթիստանի ցեղախումբերը հանել Սարասատի յեղափոխականներուն դէմ, երբ պէտք ըլլայ։

Նոյն թղթակիցը կը հաղորդէ նաև թէ քրտական չէթէներ կազմուած են արշաւելու և ասպատակելու համար պարսկական հողի վրայ։ Այս չէթէներու կազմութեան գաղտնի նպատակն է կարծել տալ պարսկի կառավարութեան, թէ իր հողերուն վրայ այս արշաւանքը կը կատարեն Արարատի յեղափոխականները։

Քրտական «միլիսի» կազմութեան գաղափարը նոր չէ։ Քէմալականներն ուզեցին նոյնը ընել 1925ին և 1928ին։ Քէմալի կողմէ զինուած և անուցուած այս քիւրտերէն 70առ հարիւրը փախուստ կուտային և կ'ենթարկուէին Հայաստանի յեղափոխական կազմակերպութեան։ Իսկ անոնք որ կը մնային հաւատարիմ Քէմալի, ամէն յարգ կը կորսնցնէին իրենց երկրին մէջ։

Թղթակիցը կը կասկածի որ ներկայ ծրագիրը կարենայ իրական օգուտ մը տալ քէմալականներու հետապնդած նպատակին։

ԱՆՇԼՈՒՍԻ ԻՍԴԻՐԸ ԼՈՒԾՈՒԱԾ

ԼԱՀԷՅԻ ԱՏԵԱՆԻՆ ՎՃԻՌԸ

Լահէյի Ատեանը տուաւ տուաւ իր վճիռը Աւստրալիոյման մաքսային համաձայնութեան հարցին շուրջ։

Հարցը դրուած էր հետեւեալ կերպով.—

«1931 Մարտ 19ի փրոթոքոլով նախատեսուած սկզբունքներու սահմանին մէջ և այդ հիման վրայ, Գերմանիոյ և Աւստրիոյ միջև հաստատուած վարչական մը կրնա՞յ հաստատիլ Սէն-Ժէրմէնի դաշնագրին 8րդ յօդուածին և 1922 Հոկտ. 4ին Ժընեւի մէջ ստորագրուած թիւ 3 փրոթոքոլին հետ։

Եօթի դէմ 8 ձայնով, Լահէյի Ատեանը այն եզրակացութեան եկաւ թէ այդ վարչաձեւը չի հաստատիր Ժընեւի փրոթոքոլին հետ։

Այս եզրակացութեան եկող 8 դատաւորներն մէկը, յայտնեց նաև այն կարծիքը թէ մաքսային միութիւնը ընդունելի չէ նաև Սէն-Ժէրմէնի դաշնագրի 88րդ յօդուածին։ Իսկ մնացեալ եօթը դատաւորները ստորագրեցին նաև յայտարարութիւն մը թէ մաքսային միութիւնը կրնայ վտանգել Աւստրիոյ տնտեսական անկախութիւնը և այս կերպով ալ նաև քաղաքական անկախութիւնը։

Իսկ փոքրամասնութեան մէջ մնացած 7 դատաւորները բոլորովին հակառակ կարծիքէ ըլլալով, իրենց կարգին ստորագրեցին յայտարարութիւն մը թէ մաքսային համաձայնութիւնը դէմ չէ Ժընեւի փրոթոքոլին և Սէն-Ժէրմէնի դաշնագրին։

ԹՒԻ 28 ԹԻՒՐՔՕՆ «ԱԶԴԱԿԻ»

ՆԱԶԸՄ ՓԱՇԱՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

ԻՆՉՊԷՍ ԵՒ ԻՆՉՈ՞Ի ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՒ ՔԱՀԱՆԱՅ ԲԱՐՍԵՂ ԷՖԷՆԴԻՆ

ՀԱՃԸՆՑԻ ՌՈՒԲԷՆԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԹԻՒՐՔԵՐՈՒ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔՆԵՐԸ

Թիւրքերով և հայերով բնակուած Սիքաւոի գիւղին մէջ կարգ մը անծանօթ մարդիկ կը տեսնուէին։ Անոնցմէ մէկը շատ ուշադրաւ էր և հետաքրքիր։ Կը հակցուէր որ ան ինքզինքը չէր ուզեր ցոյց տալ պահակներու։

Քահանայ Բարսեղ Էֆէնտին սպաննող քամիթաճքին այս կողմերը փախած ըլլալը տարաձայնուած էր։ Կասկածելի նը. կատուող այս մարդը, որպէս ոճրագործ ձերբակալուած էր։ Պահականոց բերուելով վրան գլուխը լաւ մը խուզարկուեցաւ։ Վրայէն հայերէն լեզուով գրուած 8 նամակներու

մեծ կնիք մը, մկրատ մը, բովէվէր մը, շատ մը փամփուշտներ և կարմիր մեղրամոմ գտնուեցան։ Այդ նամակները թարգմանուելով, հասկցուեցաւ որ անոնք Հնչակ կուսակցութեան կազմակերպութեան չուրջ հրահանգներ և ծրագիրներ կը բովանդակեն։ Այդ նամակներուն մէջ հատ մ'ալ յայտարարութիւն կար. ինչէն եղած է յայտնի չէ, սակայն այդ յայտարարութեան վարի մասը պատռուած էր. այս թուղթին մէջ գրուած էր Բարսեղ Էֆէնտիի սպանութեան չուրջ քօսիթէի տուած հրամանը։ Վարի մասը պատռուած այս յայտարարութեան մէջ այսպէս գրուած էր.

ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ ԼՈՒՐ ՏՈՒՈՂ ԵՒ ԻՐ ԱԶԳՐՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՍԵՂ ՔԱՀԱՆԱՅԻ ՄԱՀԸ.

Հնչակ հայ յեղ. կուսակցութեան Մուշի մէջ կազմակերպուած մասնաճիւղերը աղդին բնաջնջումը և գաղտնիքներուն դուրս հանումը վերագրելով Բարսեղ քահանային, անոր մահուան վճիռը տուած և գործադրած էին։

Ահա՛ մանրամասնութիւնը, որ կը պատմեն ձերբակալուած քօսիթաճքները.—

Այդ ամսոյն 23րդ չաւթի օր մը Բարսեղ իր այդիէն Մօնքէօք գիւղը եկաւ։ Հոն իր բարեկամին տունը իջաւ. հոն ամէն խայտառակութիւն և սրիկայութիւն ընելէ վերջ, այգին կը վերադառնար։ Մեր մարդիկը կ'սպասէին գիւղին դուրսը. քահանան անկէ անցնելու ատեն, ուղղակի դանկին պարպեցին գնդակը։ Որովհետեւ ան խաչը ուրացած էր և Պարտիրարքի հրահանգը ոտնակոխած։

ՈՐ. ԷՐ ՀԱՃԸՆՑԻ ՌՈՒԲԷՆԸ

Իր վրան թուղթեր գտնուող և բանտարկուող կասկածելի մարդը Հաճընցի Սիմօնի տղան Ռուբէն էր։ Հարցաքննուեցաւ ան.

— Ո՞վ ես, անունդ ի՞նչ է և ուրեղացի ես.

— Հաճընցի եմ, անունս Սիմօնի տղան Ռուբէն է.

— Հոս ե՞րբ եկար և ուրկէ՞ եկար.

— Ես Հաճընցի եմ, սակայն չատոնց իվեր Բըվան կը գտնուէի։ Հոն զրկուեցայ նախկին Պատրիարք Աշըգեան էֆէնտիի կողմէ էջմիածնի դպրոցին մէջ ուսում ստանալու համար։ Վկայականս ստացայ և անցած օր հոս եկայ։

— Բըվանէն հոս գալու համար անցագիր պէտք է. ո՞ւր է Ձեր անցագիրը։

— Սահմանը առանց անցագրի անցայ։

— Օտար երկրէ մը առանց անցագրի Թիւրքիա անցնելու համար կարգ մը պատճառներ պէտք է եղած ըլլան։ Բացատրեցէք այդ պատճառները։

— Ես Հնչակ քօմիթէին կը պատկանիմ. այս քօմիթէին անդամ և գէշտայիներ արձանագրելու համար կը շրջիմ այս կողմերը։

— Ինչո՞ւ սպաննեցիր Բարսեղ էֆէնտին.

— Բարսեղ էֆէնտիի սպաննիչը ես չեմ.

— Ո՞վ է ապա.

— Ձեմ կրնար ըսել.

— Բայց մարդուն խօսիլ կուտան.

— Եթէ գլուխս կտրէք և առջեւս դնէք, դարձեալ բան չեմ խօսիր։ Իրականին մէջ երեք չորս օրուան իշխանութիւն ունիք. ինչ որ ուզէք կրնաք ընել, բայց վերջը հաշիւ պիտի տաք։

ԻՆՉՊԷ՞Ս Կ'ՍԿՍԻՆ ԴԻՊԵՐԵՐԸ

Այս հարցաքննութիւնը չարունակած միջոցին, պահականոցին մօտակայ խանութներէն մէկէն ձեռք մը զէնք նետուեցաւ։ Էյրո անունով հայ մը էր արձակողը։ Այս լսող հայերը խկոյն ամբոխ մը կազմեցին և ապստամբութիւն, յեղափոխութիւն ցուցնելու սկսան։ Թիւրքիոյ բոլոր կողմերը հայերու կողմէ նման դէպքերու հանուելէն, Թիւրքերը յուզման կը մատնուէին։ Թիւրքերն ալ ստիպուեցան հաւաքաբար հայերու դիմադրել։

Թիւրքերէն մէկը սկսաւ պոռալ.

— Է՛յ, ազարներ, կը բաւէ այլեւս Ձեր ըրածը, ցրուեցէք, հանգիստ ձգեցէք մեզ։ Եթէ Ձեր քով զէնք կայ, մեր ձեռքերը տուած չեն քարկոծեր։

Հայերու նպատակը արդէն յեղափոխութիւն մը հանել էր։ Այս խօսքին վրայ, թէպէտ ուզեցին անմիջապէս զէնքի դիմել, սակայն Թիւրքերը առանց առիթ տալու անոնց շարժումներուն կրակ բացին։ Զէնքի ձայները լսող գին. ուժերը չուտով հասան և գնդակի տեղատարափին կուրծք տալով, ջարդին առջեւը առին։

Այս պզտիկ ընդհարման միջոցին հայերէն հինգ հոգի մեռաւ, և 26 հոգի ալ վիրաւորուեցաւ։ Քօսիթաճքներէն երեւելիները ձերբակալուելով դատարան յանձնուեցան։ Դէպքը այս կերպով չմիւղաւորուած զոցուեցաւ։

ԵՐԵՔ ՀԱՃԵՐՈՒ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

Ազատ արձակուող Սերովբէ, Հաժազապի և իրենց մէս ընկերին Մամբրէի կողմէ, Գիթլիսի զէպքերու մասին արուած տեղեկագիրը նոյնութեամբ կը հրատարակենք ստորեւ.

«Ներեք տարիէ իվեր բողոք. մը թաքը ձորձի ծառայութեան մէջ ենք։ Դէպքէն երեք օր առաջ բարեկարգութիւններ կատարուելու մասին Գոլէն տեղական կառավարութեան հեռագիր եկած ըլլալը խօսեցաւ ձորձ և աւելցուց. «Վեց կուսակցութիւն հայերուն տրուեցաւ։ Հայաստանի կազմութիւնը կ'աւեսեմ»։ Այս աւետիսը աւետող և մեր ժողովուրդին պատուիրակը Ցակոբ Էֆէնտիին ուղղուած նամակը գիշերը ժամը 4ին մեզի տուաւ։ Մենք ալ այդ նամակը տարինք և յանձնեցինք Ցակոբ Էֆէնտիին։

(Շար.)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՖԻՒՐԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆ ԵՒ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Օգոստոս 11ին, Երեւանի մէջ տեղի ունեցաւ Պետական Հրատարակչական մարմնի հրաւէրով մասնաւոր խորհրդակցութիւն մը քիւրտերէն լեզուին, տարազաբանութեան (թէրմինոլոժի) եւ ասացուածքներու քննութեան մասին։

Քիւրտերէնի եւ իր տարազաբանութեան մասին խօսեցաւ փրոֆ. Խաչատրեան, որ երկար կանգ առաւ հնդեւրոպական լեզուներու եւ մասնաւորապէս Ղրանսերէնի վրայ, ցոյց տալով անոնց բառարտնեներուն խնամութիւնը քիւրտերէնի հետ։

Ցետոյ արտայայտուեցան 10 հոգի։ Խորհրդակցութիւնն անհրաժեշտ համարեց վերօրի. Խաչատրեանի առաջարկած յանձնաժողովին խմբագրութեամբ կազմել քիւրտերէն բառարան եւ քերականութիւն։

Քիւրտերէն «Ռիսթաւա» թերթի խմբագրութիւնն ալ մասնակցեցաւ խորհրդակցութեան։ Նուրի, խմբագիրը, ցոյց տուաւ թերթին նպատակները։

Ցետոյ խորհրդակցութիւնը շարունակեցաւ ուրիշ հարցերու։ Խմբագիր Նուրի ներկայացուց իր թերթին քաղաքական սխալները։

Որոշուեցաւ ուժ տալ «Ռիսթաւա»ի. խմբագիրներուն թիւը հասցնել 5ի, թերթը փոխանակ 10 օրը մէկ անգամ հրատարակելու, լոյս ընծայել 5 օրը մէկ անգամ։ Խորհրդակցութիւնը ցոյց տուաւ որ դասագիրքերը անհամապատասխան են օրուան պահանջին. ուստի որոշուեցաւ քիւրտերէնի թարգմանել շարք մը հայերէն եւ ռուսերէն դասագիրքեր։

ԿԱՐԳԸ ԵԿԱԻ ՀԱՅ ԱՇՈՒՂՆԵՐՈՒՆ

«Խորհր. Հայաստանի մէջ» (22 օգոստ.) բաց նամակ մը ստորագրած են Սուրէն Վահունի, Դուրգէն Սարեան եւ Գ. Մահառեան, ընդդէմ աշուղ Շարայ Տալեանի եւ բոլոր աշուղներուն երգերուն։ Մինչեւ հիմա աշուղ Շարայ Տալեան պարծանքն էր Երեւանի բեմերուն։ Իբրեւ ժողովրդական երաժշտութեան մէկ աշխատաւորը։ Հիմա կարգը եկաւ բեմէն նետելու նաեւ Տալեանը, բայց մանաւանդ հայ աշուղական երգերը։ Կը բաւէ, որպեսզի ծառայեց։ Հիմա ասպարէզէն կը քշեն բոլշեւիկեան «էնտուզիազմով»։ Այսօր կը հանդուրժեն, վաղը կը վտարեն։ Բայց եւ այնպէս հետզհետէ դիրքերը կը գրաւեն։ Հակըցողին շատ բարեւ։

ՆԵՐԳԱՂԹԻ ԽՆԴԻՐԸ

ԵՐԿՈՒ ՏԱՐԻԷՆ 30,000 ՀԱՅԵՐ ՊԻՏԻ ԵՐԹԱՆ

Հայաստանի վարչապետ Պ. Սահակ Տէր Գաբրիէլեան այցելած է Բարեգործականի Փարիզի կեդրոնը եւ տեսակցած նախագահին ու վարչութեան անդամներուն հետ։ Բարեգործականի մէկ զեկոյցը (4 սեպտ. թուակիր) կը յայտնէ թէ նախագահ Պ.Գայուսս Կիւլպենկեան երկու անգամ հաճի հրաւիրած է Պ. Տէր Գաբրիէլեանը։ Բարեգործականի կեդրոնն ալ այցելած ատեն, վարչապետը յայտնած է որ մինչեւ երկու տարի 30,000 գաղթական պիտի ընդունուի։ Ասոր համար, Բարեգործականը, Հօկը եւ հայր. միութիւնները պէտք է բնակարանները տնտեսութեան փայտ եւ փոխադրութեան միջոցներ հայթայթեն։

Գայով Բարեգործականի ընկերներուն, անա այս մասին եղած զեկոյցը.

Նախագահ Տէր Գաբրիէլեանի մեկնումէն վերջ, Կեդր. Ժողովը լեռ արձակուրդի իր առաջին նիստը գումարեց, նախագահութեամբ Տ. Կիւլպենկեանի որ պարզեց իր տեսակցութեանց արդիւնքը Հայաստանի ներգաղթի ծրագրի մասին։ Իր առաջարկութեան վրայ, Կեդր.Ժողովը որոշեց անմիջապէս լծուիլ ներգաղթի ձեռնարկին, ըստ համաձայնութեան։ Ցունաստանեն 5,000 եւ Գուլկարիայեն 1,000 գաղթականներու առաջին խումբը Պաթումի փոխադրելու մասի գործի սկսելու համար պիտի սպասուի Հայաստանի ներկայացուցիչին Ցունաստան մուտքագրելու ժամանումին։ Նախապատրաստութիւն պիտի տրուի անգործ եւ չքաւոր գաղթական ընտանիքներուն մանաւանդ արհեստաւոր եւ հողագործ ուխտաւորներուն։ Ըստ այնմ յատուկ հրահանգներ պիտի գրկուին Միութեանս Եգիպտոսի Շրջանային Ցանձնաժողովին, ինչպէս նաեւ Ցունաստանի եւ Գուլկարիոյ մասնաճիւղերուն։ Այս առաջին խումբին պիտի ընկերանան նաեւ Սուրիա եւ Ֆրանսա գտնուող Հայպուսցիները, որոնց ներգաղթը կարելի չէր եղած 1927ին, ինչպէս նաեւ ցարդ արձանագրուած որբեր եւ Նուպարեան, Մելգոնեան եւ Քէլեկեան սաներ, որոնց համար Միութեան կողմէ առանձին վիզայի խնդրանք մատուցուած էր վերջերս։

Նկատի առնելով որ գլխաւոր դժուարութիւնը ծագելու հարցն է, վարիչ պատուիրակ Տ. Վ. Մալիզեան անմիջապէս կը մեկնի Թրքիոյ, դիմումներ կատարելու համար Նանսենեան Գաղթ. Պատասխանատու, ինչպես նաեւ Ցունաստանի եւ Գուլկարիոյ պատուիրակներուն մօտ, որպեսզի 6,000 գաղթականներու անմիջական փոխադրութեան համար ձրիաբար ծագեալներ տրամադրուին, ինչպես որ հանիցս յոյս տրուած էր։

Աւելորդ է ըսել որ Սիւրիոյ 15 հազար անտուն գաղթականներուն տեղաւորման ծրագրին վերջ, զոր Միութիւնը ընդգրկեց, Հայաստանի ներգաղթի հոյակապ ծրագիրը կուգայ լուծել ամէն հայու սրտին վրայ ճնշող կենսական հարց մը, վերջ դնելով հազարաւոր անգործ ու անտիրական գաղթականներու նեղութեան։ Տարեկոյս ունինք որ Միութեանս անդամներ եւ առհասարակ սրտցաւ ազգայիները, իրենց նիւթական օժանդակութիւններովը կարելի պիտի դարձնեն կրկին ծրագիրներուն իրագործումը, սրպես գերազանցորեն օգտակար եւ արմատական կարգադրութիւն մը յօգուտ ասանդական գաղթականներու։

∴ Հայ Գաղթ. Դեղր. յանձնաժողովը նամակով մը խնդրած է Ազգերու Դաշնակցութենեն հոգալ գաղթականներուն մինչեւ Պաթում փոխադրութեան ծախքը։

∴ Պ. Տէր Գաբրիէլեան հեռագրած է Երեւան, որ պատասխանատու մէկը դրկեն Աթէնք, ներգաղթի գործով զբաղելու համար։

ԳԱՂՈՒԹԱՀԱՅ

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԽՆԴԻՐԸ ԺԸՆԷՎԻ ՄԷՋ

Ժընէվի մէջ տեղի ունեցած է Գաղթ. Միջազգ. Ցանձնախումբի հերթական համաժողովը, 12 պատուիրակներու մասնակցութեամբ։

Նստաշրջանը տեւած է երկու օր։ Ճշդուած են պայմանները թէ ինչ ձեւով Գաղթականական դիւանի համաձայն Ազգ. Դաշնակցութեան որոշման, մինչեւ 1932 թուականը հաշուեյարդարի պիտի ենթարկէ իր գործերը, առանց գաղթականական գործին վնասելու։ Անցած է այն տեսակէտը, որ աւելի ծանրաբեռնէ գաղթականութեան։

Ցանձնախումբը միաժամանակ ընդունած է քանի մը գործնական որոշումներ կապուած Նանսէնեան անցագիրներու, ֆշգաղթականներու վտարումի եւ այլ նման հարցերու։

Համաժողովին հայ գաղթականութեան կողմէ ներկայ եղած է Ա. Խատիսեան, որ Ցանձնախումբի ուշադրութիւնը հրաւիրած է Ցունաստանի հայ գաղթականներու տեղաւորման եւ յատկապէս այն աշխատութեանց վրայ, որ նոյն նը պատակով տեղի կ'ունենան Մուսալի շրջանին մէջ։

Ցանձնախումբը որոշած է հայ պատուիրակի բաղձանքները հաղորդել Միջազգ. դիւանին։

Մ. ՎԷՆԻԶԷԼՈՍԻ ՆԱՄԱԿԸ Գ. ԽԱՆԶԱՏԵԱՆԻՆ

Գ. Զ. Խանզատեան, Ալճերիոյ քարտեսէն յետոյ, որուն յաջողութիւնը մեծ եղաւ, պատրաստելու վրայ է հիմա Ալգզա Լօրէնի տնտեսական քարտէսը եւ Պաղեստինի ու Ցունաստանի պատմական եւ տնտեսական քարտէսները։

Գ. Խանզատեան Մ. Վէնիզէլոսի նուիրած ըլլալով իր Ալճերիոյ քարտեսէն օրինակ մը՝ անկէց ընտացած է հետեւեալ սիրուն նամակը.

Հանեցէք հոս զսենչ իմ ամենեն անկեղծ շնորհակալութիւններս Ձեր Ալճերիոյ պատմական ուսումնասիրութեան այսպիսի համար զոր հանած էիք ինձի զրկել։ Իմ հայ բարեկամներուս համակրական արտայայտութիւններէն միշտ զգացուած եմ եւ Ձեր հրաշալի գործին այս նուէրը, ինչպես նաեւ յայտնուած զգացումները որ անուշ կ'ընկերանան ինձի անբացատրելիօրեն կը յուզեն։

Ձեր ուսումնասիրութիւնը, որ միանգամայն գիտունի եւ արուեստագէտի գործ մըն է, իրաւամբ արժանի է Ալճերիոյ մէջ Ֆրանս. ազդեցութեան հարիւրամեակը պանծացնելու, եւ ջերմ զոհունակութիւնը կուտայ ինձի նախատեսելու թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ Ցունաստանի մեծ ազգաբար զոր կը պատրաստէ եւ որու բարձր հովանաւորութիւնը ստանձնելը ինձի համար հանոյք մը պիտի ըլլայ։

Հանեցէք ընդունիլ, սիրելի Պարոն Խանզատեան, իմ ջերմ շնորհակալութիւններս հոս, իմ լաւագոյն զգացումներս հաւատացէք։

(Լը Ֆաւայէ) Է. Բ. ՎԷՆԻԶԷԼՈՍ

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԻ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

ՕՐԷ ՕՐ ԿԸ ԲԱՁԱՄԱՆԱՆ

ՄԷԿ ՕՐՈՒԱՆ ՄԷՋ 5 ԴԷՊԵՐ ՍՐՏԱՏՄԼԻԿ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

Այս օրեր անբախատեսիօրէն բազմացած են ինքնաշարժի արկածները հովանաւորեալ երկիրներու մէջ, պատճառ դառնալով տխուր եւ սրտնմլիկ դէպքերու։

Մեր նախորդ թիւով գրած էինք անցած երկուշաբթի օր Այէյի ճամբուն վրայ պատահած ինքնաշարժի ծանր արկածի մը մասին եւ լիցած որ երեք ճամբորդներ լուսահատական վիճակ մը ունին։ Հազիւ նիւանդանոց փոխադրուած երկուքը արդէն աւանդած են իրենց հոգիները։

— Միւնոյն օր, երկուշաբթի, Թրիպոլիէն եկող Մուհամմէտ Խոսրի ինքնաշարժը, Սորի մօտերը, բեռնատար կառքի մը հանդիպեցաւ։ Այդ միջոցին ուրիշ ինքնաշարժ մը Ապտալլա Զբէյդիի վարիչութեամբ, ոգեց կառքի եւ ինքնաշարժի մէջտեղեն անցնիլ։ Առաջին օրուն բախումի ուժգնութենեն շրջեցաւ եւ նոյն ինկաւ։ Ճամբորդներէն երկուքը մեռան, իսկ երեքը ծանրօրէն վիրաւորուեցան։

— Դարձեալ երկուշաբթի օր, Թրիպոլիէն ինչ հեռու Միւնիի շրջանին մէջ, Թէֆիգ Վէհպիի ինքնաշարժը կոխկրտեց Նուսուէ Ճրբեսս անունն տղեկ մը որ մեռած է։

— Երկուշաբթի գիշեր, Խաս Ապու Խալիլ անունն 45 տարեկան գլուղացի մը, Պուրճի հրապարակին վրայ, Անթուն Իլեաս Խուրիի ինքնաշարժին կողմէ կոխկրտուեցաւ։ Մարդը գետին փռուեցաւ եւ յուզուած ու բարկացած սկսաւ հայհոյել վարիչին։ Այս վարիչը սակայն, վարիչաւ օրէն եւ դաշոյնով յարձակեցաւ գիւղացիին վրայ եւ զայն վիրաւորեց։ Ոստիկաններ եկան եւ ձերբակալեցին «հերոս» վարիչը, երբ ան կ'ուզէր փախչիլ։

— Շբօրայի մէջ, ոչխարի հօտ մը կ'անցնէր։ Ինքնաշարժ մը արագութեամբ կը վազէր։ Ոչխարները վախցան եւ փախան մինչեւ օգեկառքի գիծը։ Այդ միջոցին Զահլէեն եկող օգեկառքը կոխկրտեց զանոնք եւ 50 ոչխարներ կտոր կտոր եղան։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ

Դամասկոսի Մուհաճիրին թաղին մէջ, փասաբան Մուսթաֆա Շաֆիր իր տունը ՝ի կը վերադառնար անցած կիրակի օր։ Երբ Շահեսա թաղը հասաւ, երկու մարդիկ զինք հրաւիրեցին իրենց տունը վեհի մը կարգադրութեան համար։ Ճամբան, յոգնած ըլլալնին առարկելով, ինքնաշարժ մը առին անոնք։ Վարիչը ճամբան կորսնցնելով, նոր տիսնած ֆիեհի ճամբան կ'ուղղուի։ Ճամբորդները տեսնելով որ ոխայ կ'երթան, վարիչին կը թելադրեն որ ետ դառնայ։

Համակերպեցաւ վարիչը եւ երբ կը փորձէր ետ դառնալ, ֆրէնները աւրուեցան եւ ինքնաշարժը ինկաւ 6 մեթր խորութիւն ունեցող փոսի մը մէջ։ Փասաբանը վայրկենապէս մեռաւ, իսկ միւսները ծանրօրէն վիրաւորուեցան։ Հազիւ հիւանդանոց փոխադրուած, վիրաւորներէն մէկը եւս աւանդեց իր հոգին։

ՀԱԼԷՊՈՒ ՄԷՋ

Անցած ուրբաթ օր, Պէյրութեն Հալէպ կ'երթար ինքնաշարժ մը։ Այս ինքնաշարժը Մաառա գիւղը անցնելէ վերջ, վարիչը նեղեց սիկարը։ Բայց հովը սիկարը տարաւ իր վառած ինքնաշարժին եղեռի մասին։ Վրայ կապուած ճամբորդներու գոչերուն վրայ։ Քիչ վերջ, երբ ինքնաշարժը առագնթաց կը սուրար, եղեռի մասեն հրդեհը ծայր կուտար։ Ճամբան արդէն փոշոտ ըլլալուն մուխը չէր նշմարուեր։

Պահ մը վերջ, ճամբորդները սոսկալի տաք մը զգացին իրենց կրունկներն։ Գոռացին եւ կեցուցին վարիչը։ Վար իջան եւ տեսան որ հրդեհն կայ։ Եթէ վայրկեան մ'ալ չզգային եւ վար չ'իջնէին, պենզինի մբեռանոցը պիտի բռնկեր եւ զարհուրելի ադէտի մը զոհ պիտի ըլլային ճամբորդները։

Ցաւարութիւնը ստանձնելը ինձի համար հանոյք մը պիտի ըլլայ։

Հանեցէք ընդունիլ, սիրելի Պարոն Խանզատեան, իմ ջերմ շնորհակալութիւններս հոս, իմ լաւագոյն զգացումներս հաւատացէք։

(Լը Ֆաւայէ) Է. Բ. ՎԷՆԻԶԷԼՈՍ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՊԻՏՃԷՆ ԵՒ ՏԻՐՈՋ ՏԱԴՆԱՊԸ

ԻՆՉ ԿԸ ԽՈՐՀԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Գրած էինք որ մամսատան հաւաքներէն Լիբանանի կառավարութեան բս ժիները 1932 տարուան ընթացքին ամբողջութեամբ վար պիտի դրուի Բ. Դամիսէրուքեան կողմէ, յուսկացուելու համար հանրային պարտքերուն։

Կառավարութիւնը անելի մատնուած էր եւ չէր գիտեր թէ՝ ինչպես հաւասարակշռէ պիւտճէն։ Այժմ կ'իմանանք որ կառավարութիւնը մրցադիր է հարիւրին տասը զեղչ մը ընել բոլոր պատասխանատու ամսականներուն։

«Անհրա» առանձագրելի վերջ այս լուրը կ'աւելցնէ.

«Մենք կ'ուզենք որ խնայողութիւն ընենք, սակայն միեւնոյն ատեն ալ կ'ուզենք որ մեր գանձը պարապ չմնայ։ Պիտենն բաց չունի, եթէ մեր մամսատան բաժինը ամբողջութեամբ տուն եւ մեծ գումար մը ալ կ'աւելցնայ։ Կառավարութիւնը պիտի յատիպուի պատասխանատու ամսականներ զեղչել մտածել եւ խոստութիւններ՝ ցոյց տալ ժողովուրդին զանձելու համար հին պարտքերը։

Մեն պարագայի տակ կառավարութիւնը պէտք է աւելորդ պատասխանատուներ հանեն, փոխանակ ամսականները զեղչելու։ Մէկ ալ լառաջիկայ տարուան համար պէտք է լեռնագոտի բարձրացման օրենքը, որմէ 30,000 ոսկիի գումար մը ապահոված կ'ըլլայ։ Նմանապես ժանտարմերիի յատկացուած ինքնաշարժերը աւելորդ են, պէտք է զեղչուին անոնք ալ։ Եւրոպական ֆոնֆէրանսներու մասնակցելու համար դրուած պատուիրակներու ծախքերը կարելի է բլլորովին վերացնել որովհետեւ ոչ մէկ օգուտ ունինք մենք այդ ֆոնֆէրանսներէն։

«Ֆրանսացի պատասխանատուները զեղծ պիտի մնան պատասխանատու ամսականներու զեղչման օրէնքին։ բայց հանի որ իրենք են առաջարկողները, ինչո՞ւ իրենք բացառուին պիտի կազմեն։»

ԱՆԳԼ. ՏՈՐՄԻՆԸ ԿԸ ՄԵԿՆԻ

Երէկ խաղաքիս ջուրերէն մեկնեցաւ անգլիական տորմիդը, որ 10 օրէ իվեր կը մնար Պիրէյի նաւահանգիստին մէջ։ Ադեմանդրիա մեկնեցան անոնք, ուր եւս պիտի մնան ատեն մը։

Առջի գիշեր Բ. Դամիսէրի փոխանորդ Գ. Հելլօ ի պատիւ Անգլտորմիդի սպայակոյտին հանդիսություն մը տուաւ մայրենիներու պալատին մէջ, ուր ներկայ գտնուեցաւ նաեւ Տիկ. Շարլ Տէպպան։ Հանրապետութեան Վարչապետ նախագահը անհանգստութեան հեռեւանքով չի կրցաւ ներկայ գտնուիլ։

ԱՐԴԵԼՔ ՀԱՄԱՆԱՎԱՔ ԹԵՐԹԵՐՈՒՆ

Մոսկուայի մէջ հրատարակուող Ֆրանսատառ «Մոսկիէ լրագիր» թերթի հովանաւորեալ երկիրներ մուտքը արգիլուած է Բ. Դամիսէրուքեան մասնաւոր հրամանագրով։ Նմանապես արգիլուած է մուտքը Պերլին հրատարակուող բլուրեռեն եւ արաբերէն «Բրբիհաս Խալամի» թերթին։

ՍՈՒԼԹԱՆՈՒՀԻՒ ՄԸ ՄԱՐՄԻՆԸ

Նիսի մէջ, հանի մը ամիս առաջ մեռած էր Սուլթան Ապտիւլմէճիթի աղջիկներէն իշխանուհի Սիհինա Առջի օր անոր մարմինը բերուեցաւ Պուրսա եւ կէս օրէ վերջ ալ փոխադրուեցաւ Դամասկոս, հոն թաղուելու համար իրենց ընտանեկան գամբարանին մէջ։

ԳԱՂՏՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Դամասկոսի մէջ գաղտնի կազմակերպութեան մը կողմէ բռնադիկներ ցրուած են, որով ժողովուրդը կը հրաւիրուի պօյքոթ շարունակման։

Ոստիկանութիւնը խիստ ճնշումներ կը կատարէ գտնելու համար անդամները այս գաղտնի կազմակերպութեան։

ԹԱՄԱՆՈՒՄ

Թրանս. «Բրթի Ժուրնալ» թերթի ընդհ. տնօրէն Պ. Ժագ Լօմիգի, ժամանեց Բաղդատ։ Կ'ըսուի թէ ան հանդիսական ուսումնասիրութիւններ պիտի ընէ Սիւրիոյ մէջ։

ՀՐԴԵՀ ԽԱՋԻ ՏՕՆԻՆ ՊԱՏՃԱՌԱՒ

Զուգ Մ. խաչել գիւղին մէջ, խաչի տօնին առթիւ, Բրզզայլա Նեհիմի տան մէջ մոմեր վառուած էին։ Տրնեցիները դուրս եկած էին, դիտելու համար դուրսի լուսավառութիւնները։

Մոմերը վառելով լմնցան եւ կրակը հասաւ տախտակներուն։ Տունը ուստով հրոյ ճարակ դարձաւ Հրդեհի պատճառով։

ՊԱՆԵՌՕ ՏԻ ՐՕՄԱՅԻ ԽՆԴԻՐԸ

Պանեռօ տի Իսմայի գանձապահ Պ. Լիպպօճայի հարցաքննութիւնները լրացած են եւ հարցաքննիչ դատաւորը թղթածարեցները լոյսի դատարան։ Նախապէս կասկածներ եղած էին որ Պ. Լիպպօճա 9000 ոսկիի մօտ գումար մը գեղծած է, սակայն լեռ հարցաքննութեան հանգուցեալ որ ան միայն 659 ոսկի ըստացած է, իսկ տնօրէն Պ. Քաթանեան իւրացուցած՝ 5 հազար ոսկի։

Կար նեռեւ «Սբանտարս Օյլ» ընկերութեան տուած 3 հազար ոսկիի խնդիրը, որ ցարդ չէ հաստատուած ի վնաս Լիպպօճայի։

ՍՐԵԻԻ ԵՒ ԼՈՒՍՆԻ ԵԱՒԱԲՈՒՄ

Անսոյս 23ին, կ'ըսեն՝ տեղացի աստղագէտներ, արեւի խաւարում մը պիտի ըլլայ։ Քանաստայի մէջ այս խաւարումը երկար պիտի տեւէ։ Ամսոյս 26ին, ժամը 7—10 լուսնի ամբողջական խաւարում տեղի պիտի ունենայ։

Ս. ԵՐԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԴՊՐՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻ ՇՆՈՒՄԹԵԱՆ

Դ. ՋԵԿՈՅՑ

Շնորհիւ Եկեղեցասէր Տիկնանց Միութեան եւ Լիբանանի ազգասէր խորհուրդի կողմէ բնդունուած ընդամենը 150 սիւր. ոսկիի փոխատուութեան, մանկապարտէզի բաժինը լրացած եւ կահաւորուած պիտի ըլլայ այս ամսու վերջը։

Վարժարանը պիտի յանձնուի հոգաբ. հոգս. 5ին, պատասխանատու բացումի հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Կիրակի 11 հոգս. ժամը 16ին։ Այս հանդէսի մասին մասնաւոր յայտարարութիւն պիտի ըլլայ հոգաբարձութեան կողմէ։

Ոչ դրամական նուէրներ

Պ.Պ. Զատվարանեան եղբարք՝ երկաթեայ բիկնաթոռներ, Գեղամ Լ. Խանամիրեան՝ (իր գրամական մասնակցութենեն զատ) 1 սեղան, իր երկու նստարաններով, Բեդրօ Եանի, 3 սենեակնոցու սայարկումը, Թորոս Դուլումեան՝ 1 պատուհանի զարդուած երկաթեայ բաժինը, Տանտ Սրապեան (իր գրամական մասնակցութենեն զատ) 1 սեղան ուսուցչի, Ս. Բալիկեան 2 իւղանկար գրութիւններ պատի համար։

—o—

Հաշուական բաժին

ՄՈՒՏՔ	*Ոսկի*
Առջի տարեմուտեն օրը գոյացած	192,64
Նուիրատուութիւններէ գոյացած	669,25
Գումար՝	861,89
(այս գումարէն 91 ոսկի գանձերի կը մնայ)։	
ԵԼՔ	*Ս. ոսկի*
Ընդհ. ծախսեր	569,60
Ստորագրուած մուրհակներ (Շարլ Շաուլ)	648,07
Գումար՝	1217,67
Եկեղեցասէր Տիկնանց Միութեան մուրհակը	100
Տնտեսական խորհուրդի պահեստ	150
Ընդհ. գումար՝	1367,67

Այս պարտքերու կարգադրութիւնը 1—2 ամսուայ պայմանաժամի կը կարօտի։ Ասկէ եթէ պիտի սկսի Եկեղեցիի երկրորդ բաժնի տնտեսութիւնը։

Ս. Երրորդութեան Դպրոց Եկեղեցւոյ Շինութեան Ցանձնախումբ

ԱՐՇԱ...

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Տեղ. Վարչութիւնս կազմակերպած է ընկերական պարտէզ մը դէպի Զահլէ. Շաբաթ, Սեպտ. 19-20 շաբաթ և կիրակի օրերը, որուն կրնան մասնակցիլ Միութեանս բոլոր անդամները։

ԵՐԹԵԼԻԿ ՇՈՒՆԿԱՌՔՈՎ Կ'ԱՐԺԷ

65 Ս. Դ.

Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 1ին, Պէյրութ-Բօռէն ճամբայ կելլենք Զահլէի համար, ուր գիշերելէ վերջ, կիրակի առաւօտ քայլելով կ'երթանք Շաթօրայի Լուրէն ակը (մէկ ժամ մէկ քառորդ կը տեւէ)։

Երեկոյեան շոգեկառք կարելի է առնել Շաթօրա-Ժէսիթիէէ ժամը, 5,15ին և աւելի ուշ։

ՄԱՆՕԹ.— Ա. Ամէն անհատ պարտի իւր երթեւեկի, պանդկի և ուտելիքի ծախսերը հատցնել։

Բ.— Անոնք որոնք շաբաթ օր չեն կրնար միանալ Ա. խումբին, կիրակի առաւօտեան ժամը 7ի գնացքը պէտք է առնեն եւ ինքնին Շաթօրա Ժէսիթիէէն։

կեղեցիի երկրորդ բաժնի տնտեսութիւնը։

Ս. Երրորդութեան Դպրոց Եկեղեցւոյ Շինութեան Ցանձնախումբ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. Նշան, Ազգ. Երկրեռ Վարժարանի ուսուցչական կազմը լրացած և ուժեղացուած է նոր ուժերով։

Դրանսերէնի համար հրաւիրուած է հմտալարանական մը, իսկ Մանկապարտէզի համար փորձառու վարիչ-մանկապարտիզպանուհի մը։

Արձանագրութիւնները կ'սկսին ասսոյս 21ին, առաւօտեան ժամը 9—12։ Կէսօրէ վերջ 3—5։ Վարժարանը պիտի բացուի Հոկտ. 1. Եչ. օր, իսկ դասաւանդութիւնը պիտի սկսին Հոկտ. 5 Բ.. օր։ Մինչեւ այդ թուականը պէտք է բոլոր աշակերտները արձանագրուած ըլլան։

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ՃԵՄԱՐԱՆԻ

ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԸ

1931—1932

Այս տարի Հայ Ճեմարանը յունենալու է վեց կարգ։ Հիմնական չորս դասարանները, որոնք կը համապատասխանեն պետական լիսէներու 6րդ, 5րդ, 4րդ և 3րդ կարգերուն, այլ և երկու պատրաստական դասարան։

Առաջին պատրաստականը մտնելու համար աշակերտը պէտք է ունենայ նախակրթարանի զոնէ երկու տարուան ուսում և ինը տարեկանը լրացուցած ըլլայ։ Երկրորդ պատրաստականը ընդունուելու համար պէտք է ունենայ զոնէ երեք տարուան նախակրթական ուսում եւ տասը տարեկանը լրացուցած ըլլայ։

Հայ Ճեմարանի ուսման վճարն է չորս դասարաններուն համար այ տարեկան տասը օսմ. ոսկի։ Երկրորդ պատրաստականի համար եօթը օսմանեան-Բոյս-եղբայրներէն մէկը ոսկի մը զեղչ կ'ունենայ։ Գիշերօթիկ կ'ընդունուին միայն տանչերը և վճարն է 48 օսմանեան ոսկի։

Ընդունելութեան և այլ ամէն տեսակի տեղեկութիւններու համար դիմել Ճեմարանի չէնքը, վարչութեան, Հոկտեմբեր մէկէն սկսած ամէն լուր օր ժամը 8—1։

Բոլոր աշակերտ-աշակերտուհիները պէտք է անգամ մը ներկայացած ըլլան վարչութեան մինչեւ Հոկտեմբեր 12։ Դասերը կ'ըսկսին Հոկտեմբեր 13ին, երեքշաբթի օրը։

բանդէն այնպէս մը կրթած են որ ամէն գնաս գործէ։ Եւ մեր հոս գտնուելէն կ'օգուտին անժարդաբնակ տուները կողոպտելու համար։

— Նկատի առնելու է նաեւ, աւելցուց երրորդ մը, թէ կենդանարանին տէրը, ամենէն խոհեմը, հրդեհին պահուն այս կողմերը կը սլքտար։ Ապահովաբար՝ դէշ բան մը ընելու եկած էր...։

Մեկնութիւնները այսպէս կը տարուէին ամենուն կողմէ։ Քանի մը օրէ ի վեր իրենց կողմերը ապաստանած բոլոր դժբախտութեանց հեղինակները այս հրապիտներն ըլլալ կը սէին։

Ցուզմը կ'աւելնար։ Կարծէք նոր հրդեհ մըն էր, առաջին ամբաստանութեամբ մը վառուած և, որ կը ծաւալէր մարդկային յիմարութեան քամիին ուժովը։

Հապիտները ամբաստանողներէն ամենէն կրակոտը, տիրապետեց մխորը երբ պոռաց.

— Այս սրիկաները դասի մը արժանի են։

Բան ձայն հաստատեց այս առաջարկը։

Բազմութիւնը հետեւեցաւ այն անձին որ հրդիպներուն օրինակելի պատիժ մը տալուիլը պահանջած էր։

Մարդկային հօտը ուղղուեցաւ դէպի այն կողմը ուր գիտէր թէ Լարիւի կենդանարանը պիտի գտնէ։

Մարդիկը, սակայն, պէտք չունեցան երթալու թափառականներուն մինչեւ հիւղակները՝ իրենց վրիժառութեան ծարաւը յագեցնելու։

Կէս ճամբան հասան ծերուկի մը որ երեքալով կը յառաջանար, կարծէք գինովի պէս վայրկեանէ վայրկեան պիտի իյնար։

— Ա՛ս է, պոռացին։

Անոնցմէ չատերը կը ճանչնային կենդանարանին տէրը, այն անձը զոր կ'ամբաստանէին թէ իր կապիկին սորվեցուցած է գողնալ, յանչտակել հրդեհել...։

Բայց ուրիշ ձայն մը, կանացի ձայն մը պոռաց.

— Սո՛ւտ է... իմ ազիկս հոն մնաց... բոցերուն մէջ...։

Հայր Լարիւ գարձեալ դէպի դժբախտ կիրը որ հեռարձակ և խենթեցած՝ թեւերը կը գալարէր յուսահատութենէն։

Այն անձը որ հաւաստիացուցած էր թէ ամէն ոք փախած է, արդէն հեռու էր և չէր կրնար լսել թշուառ ծեր յուսահատական կոչը։

— Ի՞նչ կ'ըսէք, ըսաւ հայր Լարիւ անծանօթուհիին ժառնալով։

Խեղճ մայրը արցունքներով ողողուած նայուածքը դարձուց հայր Լարիւին։ Հազիւ կրցաւ կակազել թէ իր աղջիկը, ութ տարեկան աղջնակ մը, հոն էր, հրդեհուած ապարանքին մէջ, քանի որ հրդեհէն փախող տղոց մէջ չէր գտած զայն։

— Ասուա՞ծ իմ, պիտի թողո՞ւն որ փոքրիկս բոցերուն մէջ մնայ, պիտի թողո՞ւն որ մայր մը կորսնցնէ աշխարհի ամենէն թանկագին գանձը, իր զաւակը, կը հնծեր խեղճ կիրը,

Հեկեկանքները արցունքներուն խառնելով՝ անիկա հայր Լարիւին կը կանչէր։ Կարծէք անկէ խնդրելով այն յանդուգն գործը որ ինք չէր հաւարձակեր ընել։

Ծունկի եկած ծերուկին առջեւ՝ կաղբսէր։ Այս վերջինը վեր առաւ զայն եւ հաստատ շեշտով ըսաւ.

— Կ'երթա՛մ...

Լարիւ այլեւս Դլօգլօին վրայ չէր մտածեր։ Իր ցեղին մէջ, որ աւելցած էր, քաջագործութեան ծարաւէն բռնուած՝ կ'ուզէր ինքզինքը զոհաբերել։

Իր ականջներուն մէջ կը լսէր տակաւին յուսահատ ժայր աղերսարկու կոչը։

Մէկ մտածումն էր. գիտէր թէ ինք կորսուած է

Բայց ուրիշ ձայն մը, կանացի ձայն մը պոռաց.

— Սո՛ւտ է... իմ ազիկս հոն մնաց... բոցերուն մէջ...։

Հայր Լարիւ գարձեալ դէպի դժբախտ կիրը որ հեռարձակ և խենթեցած՝ թեւերը կը գալարէր յուսահատութենէն։

Այն անձը որ հաւաստիացուցած էր թէ ամէն ոք փախած է, արդէն հեռու էր և չէր կրնար լսել թշուառ ծեր յուսահատական կոչը։

— Ի՞նչ կ'ըսէք, ըսաւ հայր Լարիւ անծանօթուհիին ժառնալով։

Խեղճ մայրը արցունքներով ողողուած նայուածքը դարձուց հայր Լարիւին։ Հազիւ կրցաւ կակազել թէ իր աղջիկը, ութ տարեկան աղջնակ մը, հոն էր, հրդեհուած ապարանքին մէջ, քանի որ հրդեհէն փախող տղոց մէջ չէր գտած զայն։

— Աստուա՞ծ իմ, պիտի թողո՞ւն որ փոքրիկս բոցերուն մէջ մնայ, պիտի թողո՞ւն որ մայր մը կորսնցնէ աշխարհի ամենէն թանկագին գանձը, իր զաւակը, կը հնծեր խեղճ կիրը,

Հեկեկանքները արցունքներուն խառնելով՝ անիկա հայր Լարիւ

ԺԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԿԱՆՏԻԻ ԱՆԳԼԻԱ ԺԱՄԱՆՈՒՄԸ

Լոնտոն.— Կանտի Ֆօլքսթօն պիտի հասնի շաբաթ օր, ուրկէ օթօմօպիլով ուղղակի Լոնտոն պիտի մեկնի, ընկերակցութեամբ Կլոր Սեղանին կազմուած բարձրաստիճան պաշտօնատարի մը։ Միջոցներ ձեռք առնուած են որպէսզի լոգնեցուցիչ հրապարակային ընդունելութիւններ տեղի չունենան։ Ֆօլքսթօնի ։էջ Կանտիին բարի գալուստ պիտի մաղթէ ընդունելութեանց քօմիթէն, որուն նախագահն է ծանօթ գրագէտ Մ. Լօրանս Հուսմէն։ Կանտիին մասնաւոր ընդունելութիւն մը պիտի ըլլայ, ոչ որպէս քաղաքական մասնաւոր շարժման մը պետը, այլ որպէս ծանօթ անձնաւորութիւն մը։

ՕՂՕՊԻԻՍՆԵՐ ԹՐԱՄՎԷՅՆԵՐՈՒ ՏԵՂ

Փարիզ.— Քաղաքային խորհուրդը, անցեալ Յուլիսին ունեցած գումարումին ընթացքին, որոշեց Ինչել Փարիզի հանրակառքերը և դանոնք փոխարինել օթօպիւսներով։ Այս ծրագիրը մաս առ մաս գործադրութեան պիտի դրուի։

ԿԱՆՏԻԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մարսէյլ.— Կանտի Ռէօյթէ ի գործակալութեան հետևեալ յայտարարութիւնները ըրաւ, Ան գլխական կառավարութիւնը ներկայիս այնպէսի ներքին դժուարին խնդիրներու հանդէպ կը գտնուի, որ շատ քիչ հաւանական է թէ ուզէ պատասխանատուութիւն ստանձնել Լեժէյու Հնդկաստանի առաջարկները, որուն հետևանքը պիտի ըլլայ քաղաքային կրաւորական ան նագանդութեան վերսկսիլը և պօյքոթը։ Այսուհանդերձ ան յայտարարեց. Գալով ինձի, ես պիտի չուզեմ ստանձնել պատասխանատուութիւնը պայքարի վերբաղկումին, մինչև որ խաղաղութեան վերջին յոյսերը չմարին։ Կանտի լսաւ նաև թէ եթէ խորհրդաժողովը կարողանայ, առաջին երկու շաբթուան ընթացքին դիմանալ հլմական խնդրոյն շուրջ ծագած տարակարծութեանց, հաւանական է որ շարունակուի մինչև Նոյեմբերի կէսը։

Մ. ՊՐԻԱՆԻ ՃՍՈՒՆ ՍՈՒԹԻՒ

Ժընև.— Մ. Պրիանի ճառը յուսախաբութեամբ ընդունուեցաւ զանազան պատուիրակութիւններէ, որոնք կը յուսային թէ Մ. Պրիան իր այդ ճառովը Եւրոպան տագնապեցնող հարցերը մանրակնին քննութեան մը պիտի ենթարկէր։ Շատերը իր յայտարարութեանց յատակ չբլլալը կը վերագրեն Ֆրանսայի ներքին քաղաքականութեան, որ զինք անկախ եւ ազատ գործունէութենէ մը կը զրկէ։ Իրողութիւնը, որով Մ. Պրիան գոհացաւ անգիտացաւ Մ. Կրանտիի առաջարկը, այլընդդէմ մեկնութեանց։ եղի տուած է։

Դանիական, Նորվէկեան, շուէտական, զուիցերիական և հոլանտական պատուիրակութիւնները Ազգաժողովին յիշատակագիր մը ներկայացուցին, խնդրելով որ բոլոր ազգերն ալ մասնակցին խորհրդաժողովին և տան իրենց բարեկամացողութեան ապացոյցը, խուսանելով թէ մինչև յառաջիկայ զէնքնկեցական խորհրդաժողովին գումարումը պիտի դադրեցնեն ապառազինութիւնները։ Լա և վերոյիշեալ առաջարկները պիտի ներկայացուին զէնքնկեցական յանձնաժողովին նկատառման։

Մ. ԷՏԻՍԸՆԻ ՍՈՌԶԼԿՍՆ ՎԻՃԱԿԸ

Նիւ-Եորք.— Մ. Էտիսընը խնամող բժիշկը յայտարարեց թէ հոչակաւոր հիւսնին առողջական վիճակը անմիջական վտանգ մը չի սպառնար։ Ան դժուարամիզութիւն և շաքարախտ ունի և 84 տարեկան է։

ԱՆԳԼԻՈՅ ՆՃԽԼՏՍԻ ՐԼԿՆՆԵՐԸ ԵՒ ՊԻՒՀՃԷՆ

Լոնտոն.— Պիւճէի շուրջ կատարուած վիճաբանութիւնները, տառ ձգուեցան 14 Սեպտեմբերին Մ. Թոմս փակելով վիճաբանութիւնները, աշխատաւորական կանոններու կողէ բացուիլ ընդհանուրեան, երբ յայտարարեց թէ։էկ բէնի տարբերութիւն ար։սկ չկար կառավարական եւ։տկ։ ծրագրէն՝ որ նեղ կայիս քննութեան տակ է և 56 միլ։ ոսկի այն զեղչին մէջ, որ նախկին աշխատաւորական դահլիճը միաձայնութեամբ ընդունած էր, դեռ չ'հրաժարած։

ՕԳՆԷ ԴՈՒՆ ՔԵԶԻ
ԵՒ
ԱՍՏՂԸ ՔԵԶԻ ՊԻՏԻ ՕԳՆԷ

ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԱՍՏՂԸ
(L'ETOILE du FOYER)

Առեւտրական և երկրագործական ժողովրդային վարկի հաստատութիւն
Անանուն ընկերութիւն.— դրամագլուխ՝ 3,000,000 ֆրանք.
որ կրնայ 3.000,000,000 ֆրանքի բարձրացուիլ վարչական խորհուրդի պարզ որոշումովը։
Կեդրոնատեղի.— 137 Boulevard Sebastopol - Paris
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ Արեւելեան պետութեանց
Սավոյ Օթելի շէնք, Պուրճ, Պէյրութ

ԵԼԵՒՄՏԱԿԱՆ ՃԻՒՂ
Աւանդի պայմանագրութիւնով
ՕԺԻՏ
Երաշխաւորեալ տոկոս 6%։ Ասկէ զատ մասնակցութիւն ընկերութեան յաջողուն։

ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ՃԻՒՂ
ՎԱՐԿԵՐՈՒ ԲՍՑՈՒՄ
Կալուածի վրայ փոխատուութիւնք՝
վճարելի 10—15—20 տարիէն, որոյսուած պայմանաժամէն առաջ ուզողը կրնայ վճարել։

ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ ԱՍՏՂԸ ընկերութիւնը ներկայիս 75,000է աւելի անդամ ունի։ Մինչև 1 Ապրիլ 1931 Ընտանիքին Աստղը 135 միլիոն փոխ տուած է, գրաւով 500 միլիոնէ աւելի արժէք ունեցող անշարժ կալուածներու վրայ։

Ամեն թղթակցութիւն ուղղել՝ B. P. 821, Beyrouth — Թէլէֆոն՝ 5—12

ՕԹԷԼ
ԱԼԷՆՊԻ
Hôtel
ALLENBY
ԱԼԵՔՍԻ ՓՈՂՈՑ
ԹԷԼԷՖ. 262
ՀԵՌԱԳԻՐ HOTEL ALLENBY
Հայկական նոր օթէլ. անունին չափ փառաւոր, անթաղդատելիօրէն մաքուր, շքեղ տեսարան, բոլոր սենեակները փողոցի ։ը։ոյ, խնամուած սպասարկութիւն.

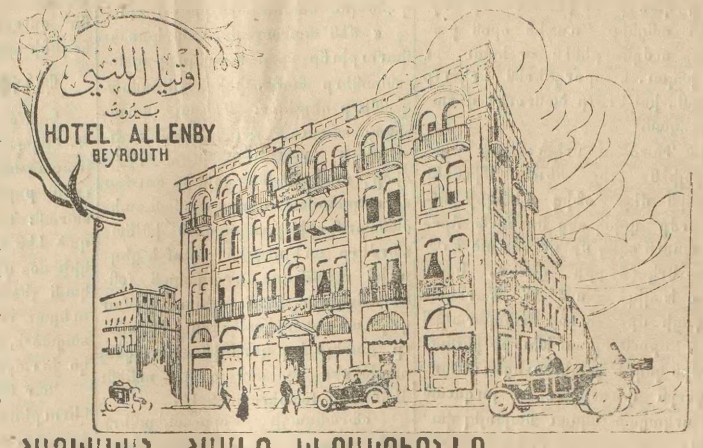

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
ՇՆՏ ԴԻՒՐՍՄՏՍՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐ — ԴԻՄԵՑԷՔ ԵՒ ՊԻՏԻ ՀԱՄՈԶՈՒՔ
Տէր եւ տնօրէն՝ ՎԱՀԱՆ ՏԻՐՍՅՈՒԵԱՆ և Ժ. ՍԲԷԼԵԱՆ

ՏՔԹ. Մ. Ս. ՏԱՔԷՍԵԱՆ
Նախկին ներքին բժիշկ ԹԱՂԱՊԵՏ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ
Այժմ Ճայուն բժիշկ Տ. ELIE ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐ
ՆԱԽԻՐ ՈՍՏԻԿԱՆԱՏԱՆ ԴԻՄԱՑ ԻՐ ԲԼԻՆԻԲԻ ՄԷՋ
Ամեն օր { կէսօրէ առաջ 10 — 12
կէսօրէ վերջ 1 — 3
ԾՆԹ.— Հինգշաբթի եւ շաբաթ կէսօրէ վերջ ազատ
հիւանդներուն ձրի։

ՏՊԱՐԱՆ ԱԶԴԱԿ
Ելեքտրաշարժ տպագրական մեծ եւ փոքր մեքենաներ եւ հայերէն, արաբերէն ու ֆրանսերէն ամէն տեսակ տառեր.
«Ազդակ»ի տպարանին մէջ կը տպուին «Ազդակ»էն զատ «Սնտ Իլ Ճէտիտ» արաբական 8 էջնոց մեծ օրաթերթը եւ երկու արաբերէն շաբաթաթերթեր՝ «էլ Թէղրաֆ» եւ «էլ Եաքզան»։
Տպագրական ամէն տեսակ գործերու համար ունի առանձին բաժին մը, բոլորովին նոր տառերով եւ մասնաւոր տպագրական գործիքներով։

ՍԱԿԱՐԱՆ ՊԷՏՐՈՒԹԻ
16 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1931

	Ուրիկ.
Եգիպտակ. Պաունտ.	634
Ֆնգլիկն »	618
Տօլար »	127
Թրքական »	59 50
Պանի Օսմանան	155
Իտալական Լիր 100	662
Ֆրանկն Տրախմի 100	162
Անգլիս. ոսկի	617
Ֆրանս. »	439
Օսմանս. »	551
Արծաթ մէջիտ	30
Գրէշոի ֆոնս. Ա.	21 00
» » Բ.	12 85
» » Գ.	11 40

Մէնթերեան եղբարք Բիւ Ֆոր
Թէլէֆոն՝ 5-19

Տուէ՛ք Ձեր Ծանուցումները
«ԱԶԴԱԿ»ին

Կարդացէ՛ք և Տարածեցէ՛ք
«ԱԶԴԱԿ»ը

Տոկուն շինուածք
Վայելուչ տեսք
Հնչուն եւ բնական ձայն
Անա յատկանիշներ՝
ՈՐՈՆՑՄԱՄԲ ԿԸ ՁԱՏՈՐՈՇՈՒԻՆ

ԱՓՕԼԼՕ ՖՕՆՕՆԵՐԸ

Պատրաստուած վերջին կատարելագործեալ դրութեամբ, Անգլ. ամենաանին եւ ամենամեծ ընկերութեան կողմէ.

APOLLO GRAMOPHONE Co. Ltd
(of London)

ԱՓՕԼԼՕ՝ ՖՕՆՕՆԵՐՈՒ ԹԱՓՈՒԻՐԸ !!!
Կատարեալ համոզում գոյացնելու համար անցամ մը այցելեցէք
MAISON APOLLO, Rue de la Poste, BEYROUTH
Փոստատիպ եւ ֆոնոլ ամէն ձեւի, աճվիճի տակ եւ սառնարաններ դիւրամատչելի գին, վճարումի դիւրութիւն։
Ընդհ. ներկայացուցիչներ՝ Մերսին, Գանտարինի, Անդիրանիկի, Միջագետքի եւ նիստրոսի.— ՍԻՆԱՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
SINANIAN FRÈRES, Boîte Postale 642, BEYROUTH (Syrie)

ՏԱՆԸՄԱՐՔԱՅԻ ԳԱՂԹԱՅԻՆ
Վիճակահանութիւն (51րդ շրջան)
Պետական երաշխաւորութեան տակ գտնուող այսարհանակ այս վիճակահանութեան նոր շրջանը (51րդ) կը սկսի յառաջիկայ Նոյեմբերին
Ընդհանրը 50,000 թիւ. որմէ 21175ը հինգ ամսուան ընթացքին կը չահի ժեծահեծ գումարներ՝
ոսկի Ֆրանք 450,000 — 240,000 — 150,000 — 100,000—80,000—70,000—60,000—50,000—40,000— եայլն եայլն։
Ամենաբախտաւոր պարագային կարելի է չահիլ մինչև՝
ՄԻԿ ՄԻԼԻՈՆ ՈՍԿԻ ՖՐԱՆՔ այս։ 1926 շարք ՔԱՆԱՌՀԻՆԳ ՄԻԼԻՈՆ ՍԴ
Ոսկիի թիւրաձը տեղի կ'ունենայ 1 եւ 12 Նոյեմբեր 1931ին։ — Ցուցակները կ'արժենան՝ ամսական՝ ս. դ. 125 (ութերորդ)- 250 (քառորդ), 500 (կէս) և 1000 (լման)։ — Հիմնարկեալ ապարանքի Ներքնայարկ։ — Վճարումները 1 նիսկ։ — Փոստով ապարանքի կ'ընդունուին։ — Բաց եւ լիաբեր ձրի։ — Վաճառաւորներու կը միտուի ամէն կողմ՝ տահուելիք պայմաններով։
ԿԱՐԵՒՈՐ.— Ամիսը բաւն՝ ոսկի կը տահիս...։ Այդ տահուն 100ին 5ը յաղթող այս հոչակաւոր վիճակահանութիւնն։ Փոքրիկ գումար մը վատնելով չես ապրեսար, բայց՝ ընդհակառակը՝ կրնաս հարուստ եւ երջանիկ մարդ մը դառնալ, ինչպէս հազարներ եղան։ Ամենամեծ հազարներ կը փնտռուին ամէն կողմ՝ տահուելիք պայմաններով։
ՊՕՐՍԱ—Պէյրութ (B. P. 422) — Մ. ԿԱՊՐԱՇ
Վիճակահանութեանց ընդհ. Գործակալութիւն

ԳՈՐԳԻ ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
ԵԹԷ ԿՈՒԶԷՔ ԿԱՀԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՏՈՒՆԵՐԸ
ԱՄԵՆԱԸՆՏԻՐ ԵՒ ՃՇԳԱԿԱՒՈՐ ԳՈՐԳԵՐՈՎ
ՍՅՈՒԼԵՑԷՔ ՄԱՆՕԹ ԳՈՐԳԻ ՎԱՐՊԵՏ ԵՒ ՄԱՍՆԱԳԷՏ
Պ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Թ. ՇԱՀԵԱՆԻ
ԳՈՐԳԻ ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆԸ
ուր պիտի գտնէք պատրաստ և ապսպրանքով ամէն տեսակի և չափի գորգեր, որոնք Եւրոպական և Ամերիկեան հրապարակներու վրայ գնահատուած են։
Նիր Իսք Ռիլիֆի ճախկին Ղազիրի գորգի գործատան բոլոր տեղեկութիւնները փոխադրուած են Պ. Թաշճեանի,
ԷՇՐԷՖԻԷԻ ԳՈՐԳԻ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆԸ

ՊԱՆԴՈԿ ԼԻԲԱՆԱՆ
- ԶԱՀԼԷ -
Հայկական միակ պանդոկը Զահլէի մէջ
ՄԱՔՈՒՐ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ՃԱՇ
ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՆԿՈՂԻՆՆԵՐԸ ԿԷՍ ԳԻՆ
ՏՈՒՆ ՎԱՐՁԵԼ ՈՒԶՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ
Տէր եւ տնօրէն Ց. ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

այլևս...

Հետևաբար պէտք էր որ իր կեանքին վերջին օրը բանի մը ծառայէր...

Ամէն կողմէ հաւաքուած հեռաքրքիրներու բազմութիւն մը խոյտ բոլորակ մը կազմած էր հրդեհին վայրը և վայրկեանէ վայրկեան կսպասուէր ապարանքին փլչելուն։ Եւ քանի որ ամէն ոք կը հաւատար թէ ամէնքը փախած էին, հնոցին մօտենալով ոչ ոք իր անձը վտանգելու պէտք ունէր։

Զարմանալի աղաղակ մը դուրս թռաւ ամէն կողմերդներէ՝ երբ տեսնուեցաւ ծերունի մը որ շրջանակը ճեղքելով դէպի ապարանքը խոյացաւ և առանց վարանելու սանդուխներու աստիճաններէն ելլելով՝ նետուեցաւ հրդեհուած ապարանքէն ներս...։

Ամէնքը խորհեցան թէ խելքը կորսնցուցած էր։ Կ'ըսէին թէ այլևս ողջ դուրս չէր կրնար ելլել այս կարճատակ, կիրուկ և ճերմակ մազերով ծերունին որ հաղիւ վայրկեան մը կրցած էին տեսնել։

Իսկ հայր Լարիւ տարօրինակ պայծառամտութեամբ կը գործէր, քանի որ խնդիրը կը դառնար անմեղ փոքրիկ մը ժամուընէ ազատելու շուրջ։

Առանց կարևորութիւն տալու աչքերը կուրցնող եւ կոկորդը այրող մուխին, անտարբեր՝ չորս կողմէ վրան թափուող փայտի վառած կտորներուն, արի ծերունին կը շրջէր բոցերուն մէջ՝ վառած կարասներուն և գերաններուն վրայէն ցատկելով, և կը փնտռէ՛ր... կը փնտռէ՛ր...։

Ձայն մը, աղաղակ մը, իր ուշադրութիւնը գրաւեց։

Մայրը ճչտարութիւնը ըսած էր...։ Անկիւն մը կծկած փոքրիկ աղջնակ մը կար հոն, որ զերծ մնացած էր պատուհասէն։

Փոքրիկը կարծելով որ կը պատպանուի կրակէն՝

թաւիշէ ծածկոցով մը զոցուած սեղանի մը տակը մրտած էր, և այդ էր պատճառը որ ազատարարները չէին տեսած զինքը։

Մէկ ոստումով՝ հայր Լարիւ փոքրիկին քով հասաւ։ Իր քայքայող ուժը ժողուելով՝ աղջնակը բազուկներու մէջ առաւ, զետնէն բարձրացուց ու տարաւ...։

Ինչպէս Լարիւ դուրսը գտնուեցաւ թաւերուն մէջ բռնած էր մանկան բեռը, իր հերոսութեան ակամաս ծրագիրներուն ծափահարութեանց մէջ։— Այս կէտին՝ ծերուկը՝ ինքն իսկ՝ չէր կրնար պատասխանել։

Քանի մը քայլ ևս ըրաւ։ Տեսաւ որ կին մը իր վրայ կը նետուի։ Ճանչցաւ որ քիչ առաջ պաղատող կինն էր։

Առէ՛ք, ըսաւ միայն։

Ու աղջնակը յանձնեց կնոջ, զոր անմիջապէս դրտնուողները շրջապատեցին, հրաշքը մօտէն տեսնելու համար։

Զգուան երբ ուզեցին հասկնալ թէ ո՞վ էր այն քաջարի մարդը որուն իր կեանքը կը պարտէր աղջնակը։

Ոչ ոք կրցաւ տալ անունը ազատարարին որ այնքան հապճեպով խոյս տուած էր բազմութեան ցոյցերէն։

Նոյն իսկ քիչեր կրնային այդ անձին ճշգրիտ նկարագրութիւնը ընել։

Այդ պահուն, մոխրակոյտի վերածուած ապարանքէն քիչ հեռու մարդիկ ոգևորութեամբ կը վիճէին։

Ամանք կ'ըսէին.

Հոպիտներուն կապիկն է որ ծնունդի ծառին կրակ տուաւ։

Ուրիշ ձայն մը, աւելի ուժեղ, կը հաստատէր.

— Ան անպիտանները դիտմամբ ըրին։ Իրենց չէմ-

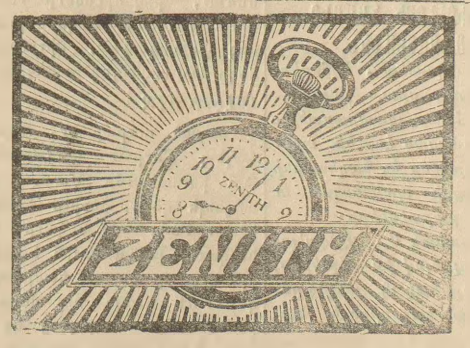

«Time is money»
Ժամանակը ոսկի է

ԶԷՆԻԹ ԺԱՄՍԱՑՈՒՑԸ ՇՆՈՐՇԻՒ ԻՐ ՍԱՏԵՆԱՃՇԳՐՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՃՇԳԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ
անգուգական յատկութիւններու ձեզի դրամ կը տահեցնէ ամացց դժուարութեան, կարեկիութիւն տալով խնայելու ձեր բոպէներն անգամ։
Ունիցէ ժամացոյցներու ամբողջ շարք, ոսկի, արծաթ եւ նիկել, կիներու եւ այրերու համար։

Ամենամեծ նուազահանդէսները եւ նուազները, իրենց վերջին ստեղծագործութիւններով։
Ալեւս ոչ ներկայացում եւ ոչ ալ նուազահանդես. այդ բոլորը ունենալ ձեր տան մէջ միակ միջոցն է կեանքի սղութեան դէմ ինքնապաշտպանելու։

Կ'ԱՊԱՀՈՎՈՒԻՆ ՆԱԵՒ ԲՈԼՈՐ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ՝ ԱՄԵՆԱՆՊԱՏԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ
Ընդհ. ներկայացուցիչ՝ ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՇԱՀԻՆ (Ֆոյ փողոց)
Վաճառատուն՝ Վէյկան փողոց, բաղաքապետարանի դրան կից։